

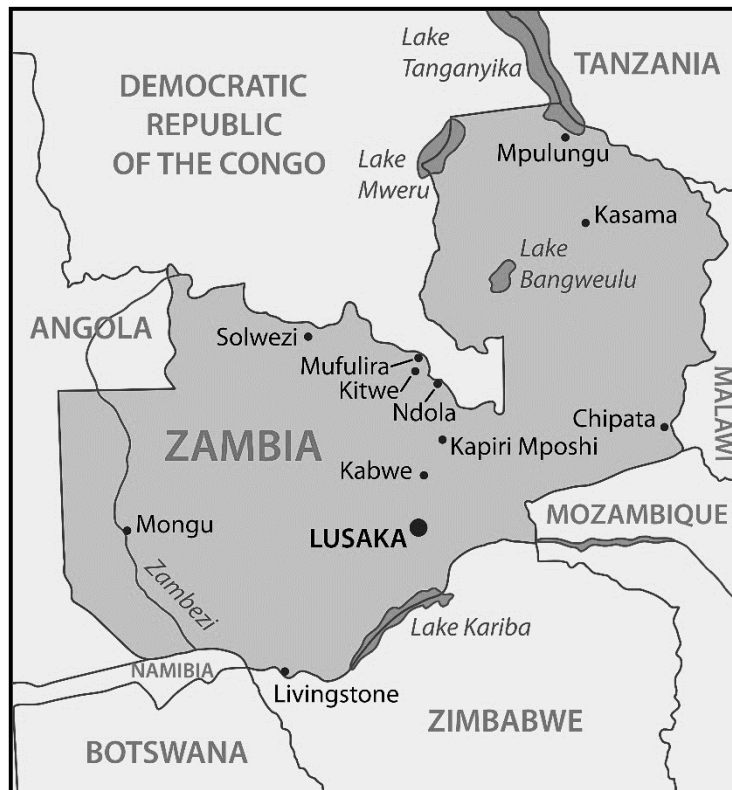


AMAFUNDISHO AYA KUBALILAPO YA KWA YESU KRISTU

Imbilansuma fintu Yalebmbwa na Marko

Ubulondoloshi bwa Mafundisho aya muli
Baibele pa kusoma pa lweni nangula pe
bumba aya lembwa kuli ba Fred Morris

Yailuulwa na ba Peter Ng'oma



MARKO ULUBALI 1

Icipande 1

Ukufika pa 8



Kuli ka Belenga nangula Intungulushi

Ubu bulundoloshi bwa mu Baibele bulondolola icishinka pa chebo cha kwa Lesa munshila iyayanguka ukubelenga kabili no kumfwikisha. Kabili yalyanguka no kwilula. Kuti mwabomfya aya amabuku pa kusoma baibele pa lwenu nangula pe bumba. Umuntu onse alingile ukukwata ibuku lyakwe kabili na Baibele nga kuti cacitwa.



Nomba belengeni ifi: Epo mwamona icilangililo nge fi, cilepilibulo kutila imwe nangula intungulushi ye bumba lyenu afwilo kubelenga amalemba ya muli Baibele ilintu tamulabenga amalemba aya mwibuku ili.



Landeni pa lwa ifi: Epo mwamona icilangililo ici, e kutila pali amepusho ayengepushiwa pe bumba. Kabili yalafwilisha kabelenga ukwibukisha amashiwi yamu Cipingo.



Tontonkanyeni pa lwa ifi: Epo mwamona icilangililo nge fi, e kutila ilipusho lilefwaikwa akashita sana nokuibimbapo kwenu.

Ifitunshi: kunsambu sha ba Global Recordings Network. Fya bomfishiwa kulusa.

Mark Part 1 Bible teaching commentary © 2001, 2008, Fred Morris, Manna Publications (USA) Inc. All rights reserved.

Les a alitusunisha ukupanga ili buku mu fyalo ifi:

Worldwide Easy English edition first published in the UK in 2001

Reprinted 2001 in Kenya (English)

Reprinted 2002 in India (Tamil), Uganda (English), Kenya (Swahili), Sudan (Dinka)

Reprinted 2003 in Swaziland (English), Malawi (Chichewa), Kenya (Bari for Sudan), Uganda (English), Ethiopia (Amharic)

Reprinted 2004 in Kenya (English and Swahili), Pakistan (Urdu), Uganda (English)

Reprinted 2005 revised edition in Myanmar (English and Khumi Chin), Liberia and Uganda (English)

Reprinted 2006 in Zambia, Liberia, Tanzania and Sierra Leone (English) and Myanmar (Mizo Chin)

Reprinted 2007 in Ghana for Niger and Burkina Faso (French); in Ghana for Niger (Hausa); in Nigeria (March and May)

Kenya and Uganda (English); in Burundi (Kirundi); in People's Rep. Congo (French)

Second edition printed in Uganda 2008 (English), Myanmar (Tiddim Chin) and India (Telugu)

Reprinted 2009 in Tanzania (English and Swahili) and in Mozambique (Portuguese)

Reprinted 2010 in Ethiopia (Oromo), Myanmar (English, Dai, Burmese and Tiddim Chin), D.R. Congo, Katanga (Kiluba, Kisongye and French), UK, Nigeria and Uganda (English) and India (Telugu)

Reprinted 2011 in India (Telugu, Tamil and English), Cameroon (English and French), Cameroon for Chad (French), Ethiopia (Sidama), Myanmar (Siyin), Guatemala (Spanish), UK (Serbian) and Uganda (Luganda)

Reprinted 2012 in India (English, Kannada, Telugu, Tamil, Oriya, Hindi and Malayalam), Serbia (Serbian), Cameroon (English and French), Nigeria (English), Uganda (Luganda), D.R. Congo, Katanga (Kisongye and French)

Reprinted 2013 in India (French) and Ethiopia (Oromo)

Reprinted 2014 in Mozambique (Portuguese), Kenya (Swahili), D.R. Congo, Katanga (Kiluba, Kisongye and French), Myanmar (Hakha Chin, Ngawn Chin), Burundi (French), Armenia (Eastern Armenian), Cameroon (English), Ghana (English)

Reprinted 2015 in Myanmar (Ngawn Chin, Hakha Chin, Burmese), Malawi (English Braille), Cameroon (French, English), Ethiopia (Oromo, Amharic)

Reprinted 2016 in Sierra Leone (English), D.R. Congo, Katanga (Swahili, Kiluba), Ethiopia (Oromo), Tanzania (Swahili), Myanmar (Hakha Chin), India (Kannada), Malawi (Chichewa, English Braille)

Reprinted 2017 in Malawi (English), Sierra Leone (English)

Reprinted 2018 in Myanmar (Burmese), Cameroon (French), Cameroon for Equatorial Guinea (Spanish), Myanmar (Mizo)

Reprinted 2019 in Myanmar (Mizo), Mozambique (Portuguese)

Third edition published 2016 in the UK and reprinted 2018 in Zambia (English, Bemba)

Reprinted 2019 in Zambia (English, Bemba), Sierra Leone (English), Uganda (English), Malawi for Zimbabwe (English)

Reprinted 2020 in Zambia (English, Bemba), Mozambique (Portuguese)

MARKO Ichipande Calenga Bumo: Ulubali 1- 8

UKUTENDEKA

Ilandwe Lisuma ilyafuma kuli Lesa ukulembwa na Marko yaishibikwa ukutila Imbila Iya kwa Marko. Niimo ku mbilansuma shine mu Cipingo iyilanda pa mweo wa kwa Shikulu Jesus Kristu. Ishi mbilansuma e mabuku yane mu Cipingo Cipy aya kubalilapo ulubali Iwa Cipingo.



Ukutendeka kwa Cipingo ca Kale ne Cipingo Cipy a

Amabuku ya shila aya ci Yuda ne ci Heberi yaishile ba Icipingo ca Kale ulubali Iwa Cipingo ca bwina Kristu. Amabuku ya ntanshi yasano ya masambilisho ayali, Ukufuma, Levitiko, Numeri na Dotronomo yapelwe kuli Mose na Lesa. Ulubali Iwashala mu Cipingo ca Kale ilyshi Iya bukaya, ubusesemo, amapinda kabili na mabuku ya bantu abaishibikwa abaendele na Lesa. Ayengi pali aya amabuku yasosa bwino bwino palwa kwa Yesu, Mesiya uuli no kwisa. Abena kutetekela ba bwina Kristu ba kubalilapo balisomele amasambililo ya Cipingo ca Kale.

Mukutendeka kwa iyi nshita ya Lukuta Iwa bwina Kristu, abasambi batatu abali, Mateo, Marko, na Yohane, balembele imbilansuma. Bali aba Yuda abatetekela muli Yesu. Luka alembele Imbilansuma ya kwa Luka. Lelo tali umuYuda nakalya. Kabili alilembele ilyashi Iya Lukuta Iwa kubala, ne Milimo ya Batumwa. Aya na mabuku yambi nama kalata fyaishile ba Icipingo Cipy aya ulubali Iwa Baibele.

Icipingo ca Kale ne Cipy aya fyalibomfishiwe sana pa kwilulwa kwa mashiwi ayengi mu Baibele eyo tukwete ilelo. Abena Kristu batetekelo kutila yonse amabuku ya Cipingo ca kale ne Cipy aya mashiwi ya kwa Lesa aya putwamo.

Umusambi wakwa Yesu umunono ishina Iyakwe Yoani Marko alembele Imbilansuma ya kwa Marko. Ailembele lintu patile imyaka iying panuma pa kutanikwa no kubuka kwa kwa Yesu.

Marko ali umufyala wa kwa Banabasi. Panuma ya mfw a no kubuka kwa kwa Yesu, Marko aile na Paulo na Banabasi mukubile mbilansuma ya kwa Yesu ku calo ca Turkey. Lelo alibashile no kubwelela ku Yerusalemu. Paulo tafwaile ukusenda marko pa Iwendo Iwakwe mukushimikila ukwakonkelepo. Banabasi asendele marko no kulola ku Cyprus. Panuma, Paulo na Marko baishileba ifibusa nakabili.

Marko atetekelo kutilo Jesu Mwana wa kwa Lesa. Ishibeni ukuti Yesu inshita ilingi aitulo kuti Umwana wa Muntu. Lesa Umwine asosele imiku ibili ukufuma Kumulu ukuti Yesu Mwana Wakwe (Marko 1:11; 9:7). Icifulo Umwana wa Muntu cilongo kuti Umwana wa kwa Lesa aikele ngo muntu imyaka 33.

Kabili caibukishe abaYuda palwa busesemo bwa mu Cipingo ca Kale ubutila Mesiya ali nokwisa ngo Mwana wa Muntu (Danieli 7:13-14).

BUSHE FINSHI MARKO ALEMBELE PA LWA KWA YESU?

Ifi fikomo fya kubala mu Mbila ya kwa Marko fitweba ulubali lwa kubala kwa bupyungishi bwa kusambilisha no bundapishi bwa kwa Yesu. Imbila nangula Imbilansuma ya kutila Lesa alitutembwa kabili alitumine Umwana Wakwe, Yesu, ukutufwila. Yesu alisendele ukupumwa ukwatulingile pa membu shesu, ukutula tupusuke. Wene e Kapususha wesu. Abantu bonse isonde lyonse abashinshimuna Shikulu Lesa wa Maka yonse no kutetekela muli Shikulu Yesu Kristu kuti baelelwa. Paulo panuma alembele kutila, 'Ngacakutula mwasosa na kanwa kenu, "Yesu ni Mfumu," no kutetekela mu mtima wenu ukutula Lesa alimubusishe ku bafwa, muli no kupusuka' (Abena Roma 10:9). Bali no kukwato mweo wa muyayaya pamo na Lesa na Yesu Kumulu.

Marko alikutike sanakuli Petro lintu alelanda pali Yesu na pa fyo Achitile. Umulumendo Marko alelolesha no kutetekela ukutula Yesu ali Kristu na Mesiya uwalailwe ukwisa. Pa nshita iyitali, aba Yuda balelelela pa ntungulushi ikalamba nge yi iyalailwe ukufuma kuli Lesa.

Muli ici cipande ca Mbila ya kwa Marko, twacibelenga pa lwa mulimo untu Yesu achitile lintu akumenye myaka 30. Ishi shali myaka uko umwaume wa ciYuda alesuminishiwa ukusambilisha. Yesu aishile mukubomba umulimo wa kwa Lesa, Wishi. Alyundapile abalwele (2:1-12). Ashibwishe abafwa (5:42). Alyebele ingulu ukufuma mu bantu (5:8-13). Alipele ifyakulya ku bali nensala (Marko 8:1-13). Ifi fipapwa e fyalangilokutula Yesu afumine kuli Lesa.

Marko alefwayaifwe ukwishibo kutila Yesu Mwana wa kwa Lesa. Yesu e mbilansuma ukuti Lesa akatwelele membu shesu nga twalapila no kutetekela mu Mwana Wakwe kabili namuli bulilambo Bwakwe pa Capindama pa mulandu wa membu shesu.

Icipingo citilo kutila abantu bonse balibembuka (Roma 3:23). Twalifyalwa abaisulamo lubembu, eco Lesa atumine Umwana Wakwe ukutusamba ku lubembu. Icintu cikalamba ico Yesu acitile ku tufwila ifwe. Tulingile ukukandwa pamulandu wa membu shesu. Lelo Yesu afyelwe ukwabulo lubembu. Talingilo kufwa. Icipingo citusambilisho kutila Yesu aishile mukutufwila, mu lubali lwesu. Nga cakutula tuli abalapila pa membu shesu no kutetekelo kutila Yesu Mwana wa kwa Lesa, kuti twalekelelwa no kwikala pamo nankwe umuyayaya. Ifi fintu fyali lailwe mu Cipingo ca Kale ulubali lwa Baibele, imyaka mutanda ilintu Yesu ta la fyalwa.



Ifyo Icipingo ca Kale cilanda pa Iwa kwa Yesu

Nefyo amalayo yaishile monekela mu Cipingo Cipywa

Natulolesheko pa ncende ishinono muli Marko mu kufikishiwa kwa malayo ya Cipingo ca Kale:

1. Yesu ni Mesiya (Kristu) uwalailwe, Umwana wa kwa Lesa, kapususha wesu. (Icipingo ca Kale: Yesaya 53:12; Yeremiya 23:5. Icipingo Cipywa: Mateo 16:16; Marko 1:11; Luka 2:11; Abahebere 7:25.)
2. Yesu ni kondapa uwalailwe. (Icipingo ca Kale: Yesaya 35:5, 6; Icipingo Cipywa: Marko 2:12; 7:35; 8:25.)
3. Lesa alaile ukutuma kacema ukwisa tangata impanga Shakwe. (Icipingo ca Kale: Ezekieli 34:23. Icipingo Cipywa: Marko 6:34.)
4. Lesa alaile ukutila inkombe ili nokwisa mukuteyanye nshila yakwa Yesu (Icipingo ca Kale: Yesaya 40:3; Malaki 3:1. Icipingo Cipywa: Marko 1:2-3.)
5. Lesa alilandile ukufumina ku Mulu ukupala ubupyungishi bwa kwa Yesu. (Icipingo ca Kale: Yesaya 42:1. Icipingo Cipywa: Marko 1:11.)
6. Yesu aile kuchitungu ca ku Galileya ukusambilisha abantu. (Icipingo ca Kale: Yesaya 9:1,2. Icipingo Cipywa: Mateo 4:13, 14, Marko 3:7.)
7. Abengi abantu aba kumyabo balikene ukutetekela ukuti Yesu ni Lesa. (Icipingo ca Kale: Yesa 6:9-10; 53:3; Icipingo Cipywa: Marko 4:12, 6:3-4; Yohane 1:11.)

Muli incende 500 mu Cipingo Cipywa ukufuma mu Cipingo ca Kale. Mu Mbila ya kwa Marko mwaba incende 50 ukufumina mu Cipingo ca Kale.

Ishina Yesu lipilibula Ipusukilo, nangula Kapususha. Ishina la ciYuda kuli Kristu ni Mesiya, ilyo li lepilibula Uwasubwa nangula Inkombe ya kwa Lesa. Lesa ni Lesa Shikulu uwa Maka yonse uo abaYuda nabenaKristu bashinshimuna. AbenaKristu batetekelo kutila ni Wishi wa kwa Shikulu wesu na Kapususha Jesu Kristu. Lesa atumine Umwana Wakwe Yesu ngo Mupusushi ku baYuda na kuli isonde lyonse.

Yesu, Umwana wa kwa Lesa, afyelwe pano isonde ukupitila muli Mupashi wa Mushilo. Afyelwe muli chikashana wa ciYuda ishina lyakwe ni Maria. Umulume wakwe ali ni Yosefe. Ici cipapwa cacitike imyaka 2000 iyapitapo mu Yerusalemu. Yesu, eico, afyelwe no kukula ngo mulumendo wa ciYuda.



Yesu: Ni Lesa kabili muntu

Icipingo citusambilisho kutila Yesu ni Lesa mu mimonekele ya buntunse. Wena ni Lesa, uwabumbilwe ku cipapusho ca Mupashi wa Mushilo munda muli Mariya. Ali muntu, uwakwete ukukabila konse uko twaishiba, lelo takweto lubembu. Lesa asalile ukwisa pano isonde apo apangile pa kwisa mukufyalwa nga akanya. Yesu afyelwe ngo mwana wa kwa MariyaUmupashi wa Mushilo uwa kuli Lesa abyele imbuto muli Mariya uushaishibe umwaume. Yesu ali ni Lesa ku Mulu kabili aishile ba umuntu lintu afyelwe kuli Mariya. Etwā 'Umwana wa kwa Lesa' na 'Umwana wa Muntu'.

Eico Yesu alitulangile ifyo Lesa aba kabili no kutweba icishinka icifuma kuli Lesa. Alishibe ifyaba mu mtima wa kwa Lesa Wishi.

Paulo alembele aya malembo muli Filipi 2:5-8: 'Kristu wena nangu aba ni Lesa, lelo tashintilile mukulingana na Lesa. Lelo aisangwile uwafye, aicitile ifyaba umusha. Ayaluka umuntu no kuba ifyo abantu baba. Kabili apo ali ngo muntu, aliicesheshe, alebeela mpaka na ku mfwa, nayo imfwa ya pa musalaba.' Maria afyele Umwana wa kwa Lesa uwafwile nga malipilo pa membu shesu. Yesu e Kristu nangula Mesiya uwalailwe. Wena alefwaisha ukupususha abantu bonse ku membu shabo shonse abo abali no kutetekelo kuti Mwana wa kwa Lesa. Ali no kwisa ubushiku bumo ukukumanya bonse abatetekela muli Wene.

INSHIKU SHA KUTENDEKA ISHA KWA YESU PANO ISONDE

Mateo, Luka na Yoani nabo balilembele amabuku yabo pa lwa mbilansuma ya kwa Yesu. Imbila yabo ne mbila ya kwa Marko e mabuku ya ntanshi mu Cipingo Cipyā. Mateo na Luka balembapa kufyalwa ukwa kwa Yesu. Marko na Yoani tabatweba pali ifi fintu mu mabuku yabo.

Abashilika ba ku Roma balikweto buteko pali Israeli lintu Yesu afyelwe. Caisara Augusto, ku Roma, atumine abashilika bakwe ukuti kwingaba ukupendwa kwa baYuda (Luka 2:1). Alefwaya ukwishiba impendwa ya baYuda abaleikala mu Israeli. Pakucitefi abaYuda balingile ukubwelela mishi ya fyashi babo. Yosefe na Maria nabo balyendele pamo ukufuma ku Nasareti ukuya ku Betelemu ukulembesha amashina yabo.

Maria alishibe ukufumina ku mungeli Gabriele ukuti ali pa bukulu (Luka 1:26-38). Umungeli aebele Yosefe ukuti uyu mwana cipapwa ukufuma kuli Lesa (Mateo 1:18-25).

Cali ilyo bali mu Betelemu ilyo Yesu afyelwe. Yesu tali umwana wa kwa Yosefe. Ali Umwana wa kwa Lesa ukufumina kuli Mupashi wa Mushilo. Yesu, eico, afyelwe uwabulo lubembu mu bumi Bwakwe.

Bakachema balyebelwe ukwakusanga no kushinshimuna uyu mwana Yesu (Luka 2:12). Icimonwa ca bangeli ukufumina kuli Lesa cali bebele pa cipapwa

ici. Lesa alefwaya abantu ukwishiba pa lwa kufyalwa kwa Mwana Wakwe mu Betelemu. Ali ni Mesiya uwalailwe, Kristu.

IMFUMU HERODE AESHO KWIPAYA UMWANA YESU

Pali iyi nshita, Imfumu Herode aletaka Isaeli, iyale tungululwa kuli Roma. Yali Imfumu iyabipa umutima. Abantu abacindama aba kukabanga baile kuli Herode. Balefwaya Imfumu ipya ya baYuda mu Israeli. Balekonkaisha intanda mu muulu (2:2). Herode alipwishe intungulushi shamapepo ukumweba ukwakusanga iyi mfumu ipya. Balibelenge ifyo Kasesema Mika asosele mu Cipingo ca Kale. Kristu nangula Mesiya wa baYuda ali no kufyalwa mu Betelemu (Mika 5:2).

Abaume abafumine kukabanga balisangile umwana yesu mu Betelemu. Lelo Herode talefwaya umuYuda ukube Mfumu mu lubali lwakwe. Eco kanshi alipeye abana mu Betelemu abali ne myaka ibili ukwisa panshi (Mateo 2:16).

Umungeli aeba Maria na Yosefe ukufyusha umwana Yesu ku Egupto (Mateo 2:13). Umungeli wa kwa Lesa panuma abatungulwila ukubwelela ku Nasareti (Mateo: 22, 23). Uyu e wali umusumba untu Yesu akulilemo ukufika pa myaka 30. Abantu abaleikala kulya batontonkenyo kutila ali mwana wa kwa Yosefe, kapala mbao kabili kakula.

Yesu ena alekulilako mu mano na mu cimo (Luka 2:52) lelo abantu abengi balifililwe ukutetekelo kutila ali Umwana wa kwa Lesa. Eico, kasesema Simeoni atilo kutila Yesu aishile ukuleto lubuto lwa kwa Lesa ku bantu abashali abaYuda (Luka 2:32). Kasesema Anna nao atile JYesu ali Kapususha na kalubula uo bonse balelolola (Luka 2:38). Abantu abengi baliteteketele ukuti Yesu ali Mesiya wabo kabili no kutila ali no ku lubula Israeli ku mfumu sha ciRoma.



Landeni Pali ifi:

1. Bushe fishi aba bantu batontonkenye pa lwa ku fyalwa kwa kwa Yesu: Maria, Yosefe, bakacema mu Betelemu, imfumu Herode, abamano ba ku kabanga, Simeoni na Anna?
2. Bushe finshi mutontonkanya pa lwa ku fyalwa kwa kwa Yesu? Bushe mutila Yesu ni nani?



Pakubala belengeni apa: Marko 1:1–20

YOANI KABATISHA ALETEYANYE NSHILA YA KWA YESU

Mu fipande 13 mu Mbila ya kwa Marko, twacibelenga ulwa:

- Yohane Kabatisha, kasesema uwalebila mu matololo (1:4)
- Yesu, Umwana wa kwa Lesa, uwaishile ukufuma ku Mulu (1:9)
- Lesa, Umupashi wa Mushilo, uwaikile pali Yesu no ku mutwala (1:10,12).

- Lesa, Shifwe, uwasosele ukufuma ku Mulu (1:11).
- Ciwa, uwaishile ukutunka Yesu (1:13).
- Abangeli abaafwilishe Yesu (1:130).

Ibuku lya kwa Luka nalyo litweba pa lwa ku fyalwa kwa kwa Yoani Kabatisha. Afyelwe imyeshi mutanda ku kutangilila Yesu kuli Elisabeti, umufyala wa kwa Maria (Luka 1:5-24;57-66). Ukufyalwa kwakwe nao kwali ukwa kupapusha ukufumina kuli Lesa pantu nyina ali mukote ku kukwata abana (1:7,13). Lelo tali Umwana wa kwa Lesa. Wena ali umwana wa Zekaliya. Marko aletweba amapange yonse aya kwa Lesa pali Yoani.

Yoani Kabatisha alfwala nga kasesema wa kwa Lesa mu Cipingo ca Kale. Aikele nga Eliya kabili no sosa amashiwi ukufuma kuli Lesa (Marko 1:6). Afikilishe ubusesemo ubo Malaki na Esaya bapele imyaka 700 ilintu Kristu talafyalwa. Basosele pa lwa kumfwe shiwi lilebilikisha ilya nkombe "Panshileni Yawe inshila!" (Malaki 3:1; Esaya 40:3).

Marko abomfya amashiwi ya aba bakasesema ukutweba palwa kwa Yoani (Marko 1:2,3). Yoani ali inkombe iyatuminwe na Yawe Lesa Uwamaka yonse ku kuteyanye nshila ya Mwana Wakwe, Shikulu Yesu Kristu. Yoani Kabatisha tali umusambi wa kwa Yesu. Kwali umuntu umbi uwe shina lya kwa Yoani uwaishileba umusambi wa kwa Yesu.



Eliya, Yoani na Yesu

Panshita ya kwa Yoani Kabatisha, Israeli yalolele pali Mesiya uwa bulayo, uwasubwa uwa kwa Lesa. Ukupita pa myaka 400 takwali icebo ukufumina kuli Lesa ukupitila muli bakasesema Bakwe. Abantu batetekelo kutila Eliya ali no kubwela mukwisateyanye nshila ya kwa Mesiya. Kasesema Malaki alaile ifi (Malaki 4:5). Eco abantu balitetekele icipingo ca Kale ukutula umuntu umo ali no kwisa mukuteyanye nshila ya kwa Mesiya wa kwa Lesa. Kwali insansa sana mu calo ca Israeli lintu Yoani aishile ne mifwalile kwati Eliya no kwikala mu matololo. Alelya ifyakulya munshila imo ine nga Eliya. Yoani tashimikile mu Yerusalemu. Abantu baleya mu kukutika wene mupepi na Mulonga wa Yordani. Yoani alibebelo kutila balapile no kubatishiwa. Yoani ali inkombe iyalailwe pali mesiya. Alishibe ukuti Yesu akapususha Israeli ne sonde lyonse ku lubembu nga balitetekele ukuti Mwana wa kwa Lesa.

Lesa aisushimo muli Yoani Kabatisha no Mupashi Wakwe wa Mushilo ne lintu talafyalwa (Luka 1:13,41). Yoani aishile mukucenjisha abantu ukukana bembuka. Ateyenye nshila ya kwa Yesu Mesiya wabo. 'Yoani abatishe abantu mu matololo. Alebilo kutila abantu bafwilo kubatishiwa no kupilibuka ku membu shabo. Elyo Lesa alabelela uluse ku fyabubifi fyabo' (Marko 1:4).

Lintu abantu balapile pa fyabubifi fyabo, Yoani alibabatishe. Alibabike mu menshi no kubabula. Ici calangile uuli onse ukutula balilapile. Ukulapa cipilibulo

kutula tuli no bulanda pa membu shesu. Cipilibulo kutula tulefwaya ukupilibuka ku membu shesu no kunakila Lesa. Imembu shesu ni fyonse ifilubo tutontonkanya, ukulanda nangula ukucita. Kabili tulabembuka ilyo twafilwa ukuumfwila Lesa no kufilwa ukucita ifintu fisuma afwaya ifwe ukucita. Ulubembu lulatulekanya kuli Lesa. Ulubatisho ni nshila imo iyakulanga ukutula Lesa nasamba imyeo shesu ishabubifi isha kale kabili no kutula tuletendeka uupya Nankwe.

Lesa alaile ukulubula abena Israeli ku balwani babo no ku bapala libili. Lesa alaile ukutuma Kapususha, nangula Mesiya. Bakasesema abengi mu Cipingo ca Kale balandile pa lwa ici. Pa myaka 400 takwali kasesema uwa kwa Lesa. Elyo Yoani Kabatisha aishile.

Abantu bonse ukufuma ku Yerusalemu na Yudeya baishile ukumfwa kuli wene. Kasesema Yoani tali Mesiya nakalya. Yoani alyebele abantu pa lwa kwa Yesu. Atilo kutula umo uwacindama ali nokwisa. "Ine ndemubatisha ku menshi, lelo ena akamubatisha kuli Mupashi Wamushilo" (1:7, 8).

YOANI ABATISHA YESU

Yesu aishile ukufuma ku Galileya ku mumana wa Yordan kabili Yoani amubatisha (1:9; Mateo 3:13; Yoani 1:32-34). Yesu talingile ukulapila, pantu takweto lubembu (Bahibulu 4:15). Yoani abatishe Yesu pantu cali cintu icayana ukucita (Mateo 3:15). Bwali ubuteyanyo bwa kwaLesa kabili cali ica yana ukulanga kuli bambi. Bwali ubuteyanyo bwa kwa Lesa kuli Yoani kabili no kutendeka kwa bupyungishi bwa kwa Yesu.

Yoani aishile mukuteyanye nshila ya mulimo wa kwa Yesu. Lintu Yesu atumbwike mu menshi, Yoani aumfwile ishiwi no kumona ifipapwa fitatu (Marko 1:10-11):

1. Umulu waliswike.
2. Mupashi Wamushilo aikila pali Yesu.
3. Lesa asosa ukufuma Kumulu.

Ishiwi lya kwa Lesa lyatile: "Niwe Mwana wandi uo natemwa, niwe nselamo" Mateo 3:17).



**Yoani abatisha Yesu mu menshi.
(Inkunda cilangililo ca Mupashi Wamushilo)**

Yesu Mwana wa kwa Lesa uwamuyayaya. Ekwali ku kutetendeka kwa nshita pamo na Lesa Wishi kabili akabako ku kulekelesha kwa nshita. Abenakristu batetekela muli Lesa umo uuli Tata, Umwana, na Mupashi Wamushilo. E mulandu wine Lesa wesu etwa Butatu Ubwashila. Butatu cipilibula batatu muli umo.

Yoani alishibe no kutetekelo kutila Yesu Mwana wa kwa Lesa. Yoani abatishe ku menshi nge cilangililo ca kulapila no kulekelelwa kwa membu (1:4). Yoani atilo kutila Yesu "ali nokubatisha kuli Mupashi Wamushilo" (1:8).

Lintu yoani abatishe Yesu (1:9) takwalefwaikwa ukulumbule membu Shakwe pantu:

Yesu afyelwe uwabulo lubembu kabili takwete ulubembu (Bahibulo 4:15)

- Yesu ali kabili Mwana wa kwa Lesa (Marko 1:1)
- Yesu ali uwaisulamo Mupashi Wamushilo (1:10-11).

Panuma ya lubatisho lwa kwa Yesu, alitumwa kuli Mupashi Wamushilo ukutunkwa na Ciwa ku nshiku 40 (1:13); Mateo 4:3-9.) Ulubatisho Lwakwe na matunko kwali kutendeka kwa bupyungishi bwa kwa Yesu pano isonde.



Amatunko ya kwa Yesu, Mateo 4:3–9

- Pakubala Ciwa atunkile Yesu ukuitwishika Umwine. “Nga uli Mwana wakwa Lesa, eba aya mabwe yasanguke imikate.” “Yesu alyaswike ukufuma Mumafune 8:3, ati, “Umuntu takwatafye umweo mukulya icakulya, lelo na kwishiwi lyonse ilyo Lesa asosa.”
 - Elyo Ciwa atunkile Yesu ukutoloka pa nembenembe we Tempele amweba ati abangeli bali no kumupususha. Yesu alyaswike ukufuma mu Mafunde 6:16 ati, “Wilaesha Imfumu Lesa obe.”
 - Pakulekelesha Ciwa amutunka Yesu ukupokelela Ubufumu bwa pano isonde mulubali lwa Bufumu bwa kwa Lesa. Yesu alyaswike ukufuma mu Mafunde 6:13: “Muleba na katiina kuli Yawe Lesa wenu, eo mulebombela ekafye, kabili mukalelapafye mwishina lyakwe epela.”
 - Tatulingile ukulabo kutila Yesu, Umwana wa kwa Lesa, aishile mu kwikala pano isonde ngo muntu. Alitunkilwe, cimo cine nga ifwe:
 - Tulatunkwa pa kweba ati tukane icitetekelo cesu muli Yawe Lesa wesu Uwamaka yonse.
 - Tulatunkwa pakwebati tucite fintu ku maka yesu.
 - Tulatunkwa pakwebati tulefwaya ifintu ifya pano isonde.
- Yesu abomfeshe ukwiba kwakwe mu Cipingo ica Kale ukucimfya ciwa. Ici cilangililo icisuma kuli ifwe bonse. Ciwa kabili alishibe no kulanda amashiwi ya mu Cipingo ca Kale, lelo abomfeshe munshila iishilolemo. Tatufwile ukumfwila abantu balya ababomfya amashiwi ya mu Cipingo muli bukaitemwe bwabo beka munshila iibi. Emulandu wine tulingile ukubelenge Cipingo conse no kucishiba bwino.

ILANDWE LISUMA PA LWA KWA YESU

Yoani Kabatisha aitile abaYuda ukulapila kabili no kutetekela muli Yesu Mesiya wabo. Tulapa lilya twaba no bulanda pa membu shesu no kupilibuka ukufumako.

Pa myaka imyanda, abaYuda balelolola pali Mesiya wabo. Abantu balekabila intungulushi uungabapususha ku maka ya balwani babo. Lesa alefwaya abantu ukubwelela kuli Wene ukutla abapusushe ku membu shabo.

Icipingo ca Kale citwebo kutila inkombe ishingi shalipaiwe lintu balecenjeshaba abaYuda ukulapila. Bakasesema baba Yuda kabili balisosele pa lwa kwa Mesiya nangula Uwasubwa wa kwa Lesa uuli no kwisa mu kubapususha. Uyu Kapususha ali no kwisa mu kupususha abantu bonse,

abaYuda na bashili abaYuda. Uyu Kapususha ni Yesu Kristu. E kapususha wesu ilelo.

YESU AITA ABAUME IKUMI NA BABILI UKUMUKONKA

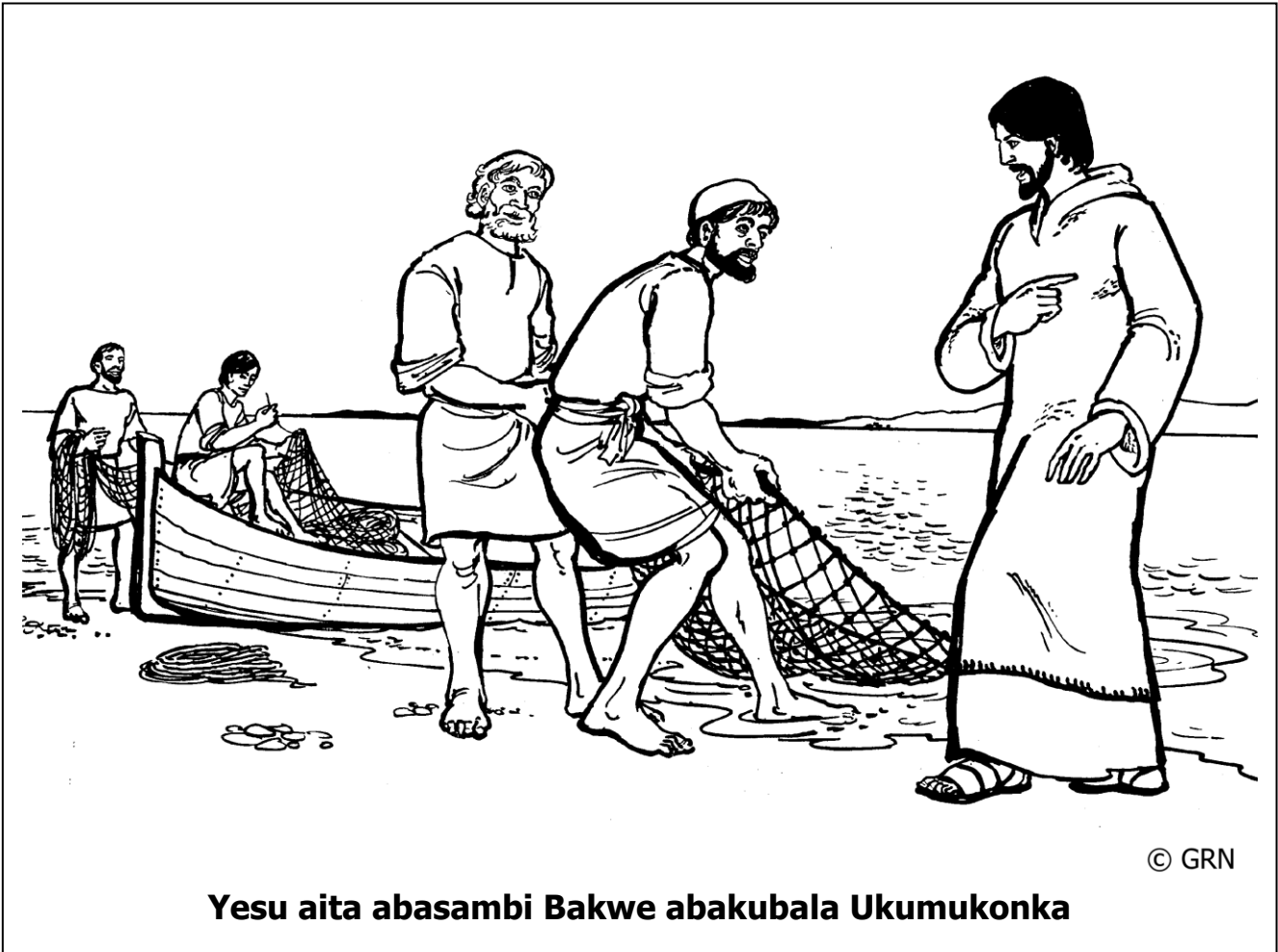
Lintu Yohane Kabatisha abikilwe mu cifungo, Yesu alitendeke ukubila mu Galileya (1:14). Ici e citungu ica Israeli kukabanga ka Yerusalemu. Yesu alondolwele imilandu itatu yakubile Mbilansu Nsuma ukufuma kuli Lesa. Atile, "Inshita naifika, Ubufumu bwakwa Lesa nabupalama, lapileni no kupilibuka, sumineni Imbila Nsuma" (1:15).

Yesu amwene bamunyina babili, Simoni na Andileya. Baleposela amasumbu mulibemba ilitwa Ilibemba Iya Galileya (1:16). Yesu alibetile kuli Wene, ati, "Nkonkeni!" alefwaya ukubasambilisha pa Iwa Bufumu bwa kwa Lesa. Ishibeni ukutula Yesu aleita abantu abafyefye ukumukonka.



Amashina ao Marko aitile Yesu

- Yesu Kristu nangula Mesiya (1:1;8:29)
- Umwana wa kwa Lesa (1:1; 3:11; 5:7)
- Yawe (1:3; 2:28; 7:28)
- Umwana wa Muntu (2:28 and 8:31)



Apopene abalondo besabi baleka ukwikate sabi no kukonka Yesu. Cili icikankala ukusumina ubwite bwa kwa Yesu ilyo line no kumukonka mu citetekelo. Apele ababantu ubulayo. "Nkonkeni, nkamucita abalondo ba bantu" (1:17). Baleleta abantu kuli Yesu ukubapususha ku membu shabo. Baleloba abantu, te sabi iyo, ku Bufumu bwa kwa Lesa.

Andreya ali umo wa basambi ba kwa Yoani Kabatisha. Ashile Yoani no kukonka Yesu. Elyo Andreya abwekele kuli munyina wakwe no kumulondolwela, "Natusanga Mesiya" (Yoani 1:40,41).

Simony alitetekele Yesu ukuba Mesiya, kabili no kuba umo wa basambi abali mupepi nankwe. Panuma, Yesu atile kuli Simoni, "Niwe Simoni mwana Yoani. Nomba wakulaitwa Kefa, ekutla Petelo." Icilepilibula ilibwe (Yoani 1:42).

Yesu aitile Filip ukumukonka. Elo nao Filip aita Natanieli ukukumanya Yesu. Aba bantu baishile abasambi bakwa Yesu (Yoani 1:43-48).

Natanaeli atila kuli Yesu, "Kafundisha, uli Mwana wakwa Lesa, uli Mfumu ya bena Israeli!" (Yoani 1:49). Elyo Yesu nao ashininkisha ifintu ali pa kulanda pa bangeli ba kwa Lesa (Yoani 1:51). Mwana fye wa kwa Lesa uwingeshiba abangeli ba kwa Lesa.

Kwali abambi 12 abashile fyonse ukukonka Yesu.

Yesu nombaaliteyenyo kusambilisha abasambi Bakwe. Kabili alisambilishe nabambi abalefwaya ukumfwakuli ku Mbila Nsuma. Alibasambilishe pa lwa Bufumu bwa kwa Lesa na pa lwa mapange yakwa Wishi wa mu mulu ukupususha ababembu.



Landeni Pali ifi:

1. Bushe cinshi ico Yoani Kabatishe aishile mukucita (1:4, 8)?
2. Bushe cinshi ico Yoani aipwishe abantu ukucita ilintu tabalabatisha (1:4)? Bushe cipilibulenshi ukulapila?
3. Bushe cinshi ico Lesa Shifwe alandile pa lwa kwa Yesu (1:11)?
4. Bushe musangonshi Ciwa afwaile ukonaula amapange ya kwa Lesa pali Yesu (1:13)?
5. Bushe fishinkanshi Marko atweba pali Yesu muli 1:1, 7,8,11?
6. Bushe bantu bamusango shani ebo Yesu asalile ukuba abasambi Bakwe (1:16-20)?
7. Bushe Yesu apilibwilenshi pakulanda ati, “nkamucita abalondo ba bantu” (1:17)?



Tontonkanyeni Pali ifi: Bushe kuti twateyanya shani inshila ya bupyungishi bwa kwa Yesu (1:17-20)?



Nomba belengeni: Marko 1:21-28

YESU ATENDEKA UKUSAMBILISHA NO KUNDAPA

Yesu aile mu masinagoge ya baYuda ku kapenamu no kusambilisha abantu (1:21). Sinagoge yali incende ya mapepo ya kulonganamo abaYuda. Intungulushi shabo shalebelenga Amafunde ya kwa Mose ku bantu pa bushiku bwe Sabata. ‘Awe abantu balapapa nganshi pa mifundile yakwe, pantu imifundile yakwe tayali nga iya bakafundisha bamafunde, wena alefunda nga uwakwata amaka’ (1:21-22).

Ciwa alifililwe ukonaula icebo ca kwa Lesa lelo alengele icakosa ukutula yesu afunde no kushimikila. Amashiwi ya kwa Yesu yalikwatishe amaka sana ukulengo muntu ukubilikisha, “Cinshi ulefwaya kuli ifwe iwe Yesu wa ku Nasaleti? Bushe waisa kukutulofya? Nalikwishiba iwe, uli Wamushilo uwafuma kuli Lesa!” (1:24)

Umuntu alikweto mupashi wakowela muli wene, uwamulengele ukulanda ku mwenso ngefi. Yesu alishibe ati mupashi wakowela uulemubomfya. Yesu aebele umupashi, “Talala! Fuma muli uyu muntu!” Elyo ingulu yamusunkenye no kufuma muli wene ku kubilikisha. Abantu balipapa sana. Batile, “Pantu ku maka alekalipila imipashi yakowela nayo ilemubeela” (1:27).

'Awe bwangu bwangu ululumbi lwakwe lwasalanganina na mu calo conse ica Galile' (1:28).



Nomba belengeni: Marko 1:29–45

PETRO AITA YESU KU NANDA

Kapenamu wali umusumba ku kabanga kwa mumana wa Galile. Yesu eko aikele, ku nanda ya kwa Simoni Petro. Banyina fyala bakwa Petro balilwele. Awe Yesu aya apo alele, amwikata ku minwe amwimya. Apopene ne mpepo yamuleka, alabatebeta no kubatebeta (1:31). Yesu alikwete amaka ya kwa Lesa muli Wene ayakucitila ifipapwa. Aliposeshe abalwele.

Cilya kwaba icungulo, ilyo akasuba kawa, abantu balaleta kuli Yesu bonse abalwele, na bali ne mipashi yakowela (1:33). Kabili na bantu bonse aba mu musumba balongana pa mwinshi. Nao Yesu aposha abengi abali na malwele ya misango misango, atamfya ne mipashi yakowela iyingi mu bantu, kabili talekele mipashi yakowela ukulanda, pantu yalimwishibe (1:34).

Ubupyungishi bwa kwa Yesu bwaishile ishibikwa sana icakwebati caleba icakosa ukufunda. Ku macaca Yesu abuuka, afuma mu nanda, aya ku ncende ukwakuti ali eka kukupepa (1:35).

Simoni na banankwe baima baya balemufwaya Yesu. Pantu ilingi aleima kumaca kukupepa ilintu kukacili imfimfi. Alelanda na Wishi kumulu. Ipepo lya mupangile ukukwata amaka no bubile bwa kwa Lesa. Cili icikankala kuli ifwe ukukwate nshita ya mapepo kuncende ukuli tondolo. Cili icikankala ukukwata ubutungulushi bwa kwa Yawe Lesa Wamaka Yonse.

Petro amusanga Yesu no kumwebati, "Abantu bonse balekufwaya" (1:37).

Cali icakosa Yesu ukufunda abantu. Balefwaisha ukumona ifisungusho nafimbi. Elyo Yesu abasuka ati, "Natuleya kumbi, ku mishi yamupepi." Ubuyantanshi bwa pancende imo tayalengele Yesu ukushimikila na kumbi. Tamwene nalimo kulufyanya ukuya kumbi mukubile mbilansu iya kwa Lesa kuncende imbi. Atile, "Pantu eco naishila" (1:38).

YESU APOSHA UWAFIBASHI

Awe Yesu na basambi Bakwe balapitana mu calo conse ica Galile, 'Aleshimikila mu masinagoga, aletamfya ne mipashi yakowela' (1:39).

Yesu alitwalilila ukundapa abantu abalwele. Umuntu uwakwete ifibashi aisa kuli wene. Bwali ubulwele bwa nkanda. Afukama panshi no kumupapata Yesu ukumuposha. Abantu bafibashi baleikala ukutali ne misumba ne mishi. Tabasuminishiwe ukukumya umuntu uuli one.

Uwafibashi atile, "Nga nautemwa kuti wamposha" (1:40).

Yesu amulangulukila, elyo atambalika ukuboko, amukumya, amweba ati, "Cisuma, nintemwa, pola" (1:41). Awe apopene ifibashi fyaloba, no kupola apola (1:42).

Elyo Yesu amweba ati eebako muntu nangu umo. "Lelo kabiye uilange kuli shimapepo, uye tuula no mutuulo uo Mose amukonkomesha" (1:44). Uyu muntu alingile ukuciteci kukulanga ati napola. Lyali isambilisho mu Cipingo ca Kale (Abena Levi 1:45). Panuma ya kucitefi, elyo engaya ku lupwa lwakwe. Talingile ukwikala eka libili. Talingile ukubilikisha nakabili, "Ukukowela!" Ukukowela!" lintu abantu bamupalamina.

Uyu muntu alyebele umuntu onse akumanya ifyo apola. Tapakokwele, caishileba ica kosa kuli Yesu ukuya kuncende shimbi pamulandu wa mabumba (1:45). Balimukonkele na ku matololo.



Lendeni Pali ifi:

1. Cinshi ico abantu balepapa kukufunda kwa kwa Yesu (1:22)?
2. Cinshi cacitike lintu mipashi yakowela yakumenye Yesu (1:23-28)?
3. Cinshi cabele cikankala ukukanya Ciwa ne mipashi ya kowela ukulanda (1:34)?
4. Cinshi ico Yesu alepepela kumaca? Cinshi cabele cikankala ukukwata incende na akashita aka kupepa (1:35)?
5. Cinshi ico umuntu uwapolele ku fibashi alingile ukuyailanga kuli shimapepo (1:44)?
6. Cinshi ico Yesu ailile ku ncende imbi? Ni kwisa uko aile mukushimikila (1:38, 39)?



Tontonkanyeni Pali ifi: Bushe malubali yanga yane ayo ayali mu bupyungishi bwa kwa Yesu (1:14-15, 21, 25, 31)? Finshi fyatumbwikemo mu bupyungishi bwa kwa Yesu (1:17, 22, 27-28, 34)? Bushe mwalimwipusha Lesa ukumilanga ubupyungishi bwenu ubwa kwa Yesu?



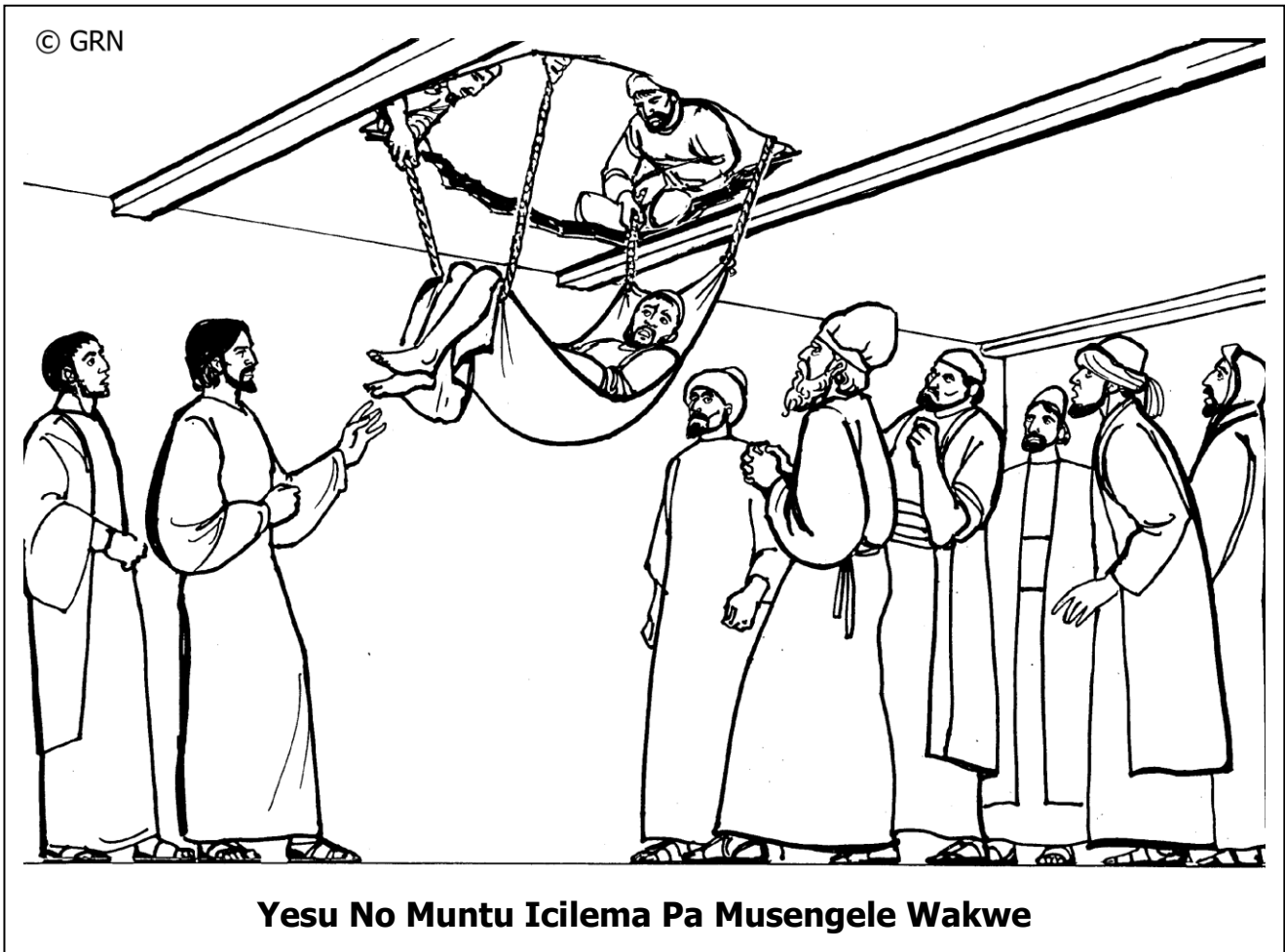
Nomba belengeni ifi: Marko 2

YESU APOSHA ICITE

Yesu alibwekele ku Kapenamu ku citungu ca Galile. Kapenamu wali umusumba uwusuma kuli Yesu pali iyi nshita. Abantu abengi balyumfwilo kutila ekwali. Baliswile mujanda icakutula tamwali incende (2:2).

Yesu ashimikile icine ca kwa Lesa kuli bene pantu ena umwine Cebo ca kwa Lesa. Aletele cine ukufuma kuli Lesa ukwisa pano isonde. Iletele imbilansuma ya citemwiko ca kwa Lesa icamonekele muli Wene.

Amayanga mu Israeli yalekulwa na mabwe ayakulu. Yambi yalekwato mutenge uwafimuti ayashingwa na matipa ne loba. Kuti mwaendapo. Fimbi ifikulwa fyali ifyapangwa imitenge ku fimuti fye.



Abaume bane balisendele umunabo ku njanda kuntu Yesu alefunda. Ali icite. Eco tabakwanisho kwingila mukati, eco kanshi baninine pamulu wa njanda no kufimbula umutenge. Elyo baingisha umunabo pa butanda pankasa sha kwa Yesu.

Icitetekelo muli Lesa cilalenga abantu ukucite fintu mukupama. Abantu abakwate citetekelo balacite fintu ifikalamba pantu batetekela muli Lesa umukalamba. Yesu alimona icitetekelo ca aba bantu bane. Eco atile ku muntu umulwele, "Mwana wandi naubelelwa uluse ku fyabubifi fyobe" (2:5).

Abafarise na bakafundisha bambi aba Mafunde ya kwa Mose balyumfwile ifyo Yesu alandile. Baliishenye, "Nga nani engabelela umuntu uluse ku fyabubifi acita? Shikanofye Lesa eka" (2:7). Imyaka amakana yabili ishapita, abaYuda balepola amabwe kumfwa nga balemikana na Lesa (Abena Levi 24:16). Tabailwike pa cine pa lwa kwa Yesu no kutila Lesa alimutuma pano isonde.

Yesu alishibe ifyo baletontonkanya. Eco atile kuli bene, "Cinshi muletontonkanisha ifi mu mitima yenu? Bushe cinshi icayangukapo, ukweba icite ukutula, naubelelwa uluse ku fyabubifi fyobe, nangu ukutula, ima, buula umusengele obe akwenda?" (2:9) Alandile ifi ukulango kutila mwana wa kwa

Lesi kabili Umwana wa Muntu. Alikwete amaka ne nsambu pano isonde ukubelelo luse (2:10). Ilelo Wene cimocine na Yawe Lesi Uwamakayonse. Lesi alabelelo luse ku membu mwishina Iya Mwana Wakwe, Yawe wesu kabili Kapususha Yesu Kristu.

Yesu alishibe ifyo baletontonka. Eco atile kuli bena, "Bushe cinshi icayangukapo, ukweba icite ukutila, naubelelwa uluse ku fyabubifi fyobe, nangu ukutila, ima, buula umusengele obe akwenda?" (2:9). Alandile ifi ukulango kutila Mwana wa kwa Lesi kabili Mwana wa Muntu. Alikwete amaka ne nsambu pano isonde ukwelele membu (2:10). Ilelo Ali cimocine na Shikulu Lesi Uwamaka Yonse. Lesi alabelo luse imembu mwishina Iya Mwana Wakwe, Shikulu wesu na Kapususha Yesu Kristu. Uyu e mufula wa citetekelo muli Yesu.

Elyo Yesu amuposha. Atile, "Nakweba, ima, senda umusengele obe, akuya kumobe" (2:11).

YESU APANGA BUCIBUSA NA BABEMBU

Awe aima apopene, abuula no musengele wakwe, afuma alaya no kuya, na bonse balatamba. Awe bonse balapapafye, balalumbanya Lesi abati, "Tatwatala atumona ica musango uyu!" (2:12).

Elyo Yesu aima aya mukulanda nebumba ilyali ku mumana wa Galile. Alefwaisha abantu abengi abengasha fyonse no kumukonka. Pali ubu bushiku Asangile Levi, uwamusonko, uwaleitwa neshina limbi ilya kuti Mateo. Abamusonko balebombela ubuteko bwa ku Roma. Abantu tabalebatemwa pantu tabali abacishinka. Balesenda umusonko ku baYuda no kulabalipisha indalama ishingira ukucila umupimo. Eico, Levi asha incito yakwe ya musonko no kukonka Yesu (2:14).

Levi aita Yesu na basambi bambi ukulya nabo ku njanda yakwe. Bakafundisha bamafunde bamo abali na mwibumba Iya Bafalise nabo eko bali. Elo baipusha abati, "Bushe cinshi ico Yesu alila no kunwena pamo na bakasonkesha na bampulamafunde?"

Ilyo Yesu aumfwa, abeba ati, "Abali umutende tabakabila shingira iyoo, kano abalwele. Ine nshaisa mukwita abakaele, lelo ababifi" (2:17). Ubu e bupyangishi bwa kwa Yesu ubliko na pali nombamba. Bonse tuli ababembu abalefwaikwa ukukonka Yesu.

Yesu alefwaisha ukwafwa abantu abalekabila sana ubwafwilisho. Alefwaya ukundapa imyeo shabo pamo pene ne mibili yabo. Aba bantu balimupokelele Yesu lelo intungulushi shimo shamapepo tashalefwaya ukukonka Yesu. Balefwaisha Mesiya lelo tabalefwaya yesu. E mulandu wine Yesu asalile ukubomba na bantu abali no kumumfwila. Imitima ya ntungulushi sha mapepo shali ishakosa kabili na matontonkanyo yabo yali mumfimi.

YESU ALELANGE NSHILA ISUMA IYAKUCITILAMO IFINTU

Abafarise batontonknye kwati bali abantu basuma. Bale funga, ekuli, baleikala ukwabulo kulya kunshiku. Balyeseshe ukunakila Amafunde ya kwa Lesa. Lesa alecenjesho kutila abantu bonse babembu. Abantu bonse balifutatila Lesa, bonse balifye abaonaika. "Tapali nelyo umo uucita ubusuma, nakalya nangufye umo" (Amalumbo 53:3). Umusole Paulo alebwekeshapo aya mashiwi. "Takwaba muntu nelyo umo uwakaele pa cinso cakwa Lesa" (Roma 3:10).

Abasambi bakwa Yoani nabo balefunga (Marko 2:18). AbaYuda balefunga pa milandu iyingi:

- Ukulango bulanda ngo muntu afwa (Amalumbo 35:13).
- Ukutontonka sana pali Lesa ukucila pa fyakulya (Nehemiya 1:4).
- Ukubafwa ukubaka mafunde pa nshiku ishashila (Abena levi 23:26-32).
- Ukukwate nshita mu mapepo pa cintu icikankala (Danieli 9:3).

Abantu bambi balefwaya ukwishiba ico abasambi ba kwa Yesu balefilwa ukufunga (Marko 2:18). Yesu alandile pa kusefya pa bwinga bwa ba Yuda. Banabwinga na bashibwinga ba ciYuda baleisula amayanda yabo ku beni. Abeni balishile, nokulya bwino kabili bali abansansa pali shibwinga na nabwinga. Lelo nga shibwinga afwa, elo bakaba no bulanda no kuleko kulya muli bulya bushiku. Alandile ifi pantu ali nokuba nabo pa kashitafye kabili bakaba ne nsansa. Panuma, ali nokusendwa kabili bakaba no bulanda. Enshita bakalafunga (2:20).

Yesu aishile mukulanga abaYuda inshila ipya ne isuma. Abantu, te Lesa iyo, bapangile intambi shabo. Balikwete umwenso ukushe inshila shabo.

Yesu alibapandileko amano yasuma (2:21-22):

1. Mwibila icikamba cipya pa nsalu iyikote. Pantu cikalepuka insalu no kusha icipunda icakulilako.
2. Kabili takwaba nelyo umo uubika umwangashi uushilabila mu nyambi ishikote. kuti walenga inyambi ukupuka elyo umwangashi kuti waonaika.

Yesu alishibo kutila intambi shimbi sha ciYuda tashaampene bwino no mwo upya uo alepela ku bantu bonse.

Yesu atile ukutila kafundisha onse wa mafunde ya mu Cipingo ca Kale ali nga umwine wa njanda. Akafumya ubunonshi bwakale no bupya mukati (Mateo 13:52). Yesu alefwaya abantu ukumukonka. Alefwaya ukubapususha kukufuma kucetekela muntambi shabo. Umupashi Wamushilo akasambilisha abakonkonka Yesu pali ishi nshila isha kale ne shipya. Akabasambilisha icifuma kuli Lesa ne cifuma ku bantu. Elyo isonde likamona amaka ya mupashi Wamushilo ukubomba ku bukata bwa kwa Lesa.

YESU E MWINE WA BUSHIKU BWE SABATA

Ubushiku bumo abafarise bamwene abasambi ba kwa Yesu baletimpula no kulya imisonso ya njanu. Bwali ubushiku bwe Sabata, Ubushiku bwa kwa Lesa bwalenga Cisano na ibili ubwa kutuusha. Batile kuli Yesu, "Mona! Cinshi ico abasambi bobo balecitila icaleshiwa pa bushiku bwe Sabata?" (Marko 2:24) Nao abasuka ati, "Ni pa mulandu wa muntu ubushiku bwe Sabata bwabelako, lelo te pa mulandu wa bushiku bwe Sabata umuntu abelako" (2:27). Ubushiku bwe Sabata bwabelako ukutusha, icongwe no kushinshimuna. Tabwali bushiku bwa kufunga iyo.

Yesu alefwaya ukulanga uluse pa bushiku bwe Sabata, te malambo iyo. Alikwete insambu ishakulanda ifi. E wali umwine wa bushiku bwe Sabata (2:28).

Yesu aibukishe abafarise ifyo Lesa alanda mu Cipingo ca Kale. "Ala ine mfwaya mulentemwa pe, te malambo yenu mfwaya iyoo" (Hosea 6:6). Yesu alibebele, "Ala amwishiba umwalola amashiwi yakutula, 'Ine mfwaya uluse, ilambo lyena telyo,' awe nga tamupeelee mulandu ku bashikwete mulandu" (Mateo 12:7)



Landeni Pali ifi:

1. Ni Lesa fye uwingalekelele membu. Mulandunshi Yesu alekelele membu sha muntu uwali icite (2:10)?
2. Cinshi ico intungulushi sha baYuda bakalipe lintu bamwene Yesu ukulya na bamisonko (2:16)?
3. Cinshi ico Yesu alandile, "Abali umutende tabakabila shijanga iyoo, kano abalwele" (2:17)?
4. Bushe cinshi ico Yesu asambilishe pa lwa kufunga icakulya (2:19-20, 27)?
5. Cinshi ico Yesu asambilishe pa lwa nsalu iyikote no mwangashi upya (2:21-22)?
6. Cinshi ico Yesu asambilishe pa lwe Sabata (2:19-20, 27-28)?



Tontonkanye Pali ifi: Mulandunshi ababembu balenkonka Yesu? Bushe kuti twapange fibusa na bashili abena kutetekela?



Nomba belengeni: Marko 3

YESU APOSHA UMUNTU PA BUSHIKU BWE SABATA

Pnuma ya ifi, abafarise bambi bafwaile inshila iya kumusangilamo icilubo Yesu (3:2). Awe balabesha Yesu ukuti bamone nga alemuposha pa bushiku bwe Sabata pakuti bamupeeleelepo umulandu.

Ubushiku bwe Sabata bumo, Yesu aile musinagoge. Amwene umuntu uwacisansa icalemana. Elyo Yesu aeba umuntu uwa cisansa calemana ati, "Ima, iminina apa pakati." Kabili abepusha ati, "Bushe calisuminishiwa ukucita icisuma pa bushiku bwe Sabata nangu ukucita icibi? Ukupususha ubumi nangu ukwipaya?" (3:4).

Elyo Yesu alatandanya amenso bukali bukali, camukalipa pa mulandu wakumalala kwa mitima yabo. Epakweba umuntu ati, "Fungulula icisansa cobe." Awe nao afungulula icisansa cakwe no kuba cabafye bwino (3:5). 'Apopene Abafalise bafumamo, baya mukumfwana na bena Herodi pakuti bamone umwakumulofesha' (3:6).

Yesu ali no luse kuli uyu muntu uwakwete icisansa calemana. Ali no bukali ne ntungulushi sha mapepo pamulandu wakumalala kwa mitima yabo. Alishibe ukutila yali ni nshita ya kucita ifintu fisuma pa bushiku bwe Sabata. Bushiku ubwalenga cinelubali ubwa kwa Lesa ubwaketusha.

YESU AFUNDA ABASAMBI IKUMI NA BABILI



Ubushiku bwe Sabata no kushinshimuna kwa pa Sondo

Isabata lipilibula ukutusha ku milimo. Lesa alengele imyulu ne sonde munshiku mutanda sha mulimo. Kabili aitile ubushiku bwalenga cine lubali ubushiku bwe Sabata (Ukutendeka 2:3). Na panuma, Lesa apele Mose Amafunde. Ubushiku bwe Sabata bwalengelwe ukuba ubushiku ubwa shila (Ukufuma 20:8-11). Pe sabata, abaume na banakashi balatusha ku milimo shabo ukushinshimuna Kabumba wabo. Kucabulanda, abafarise balilundileko amafunde yabo kwi Sabata.

Ubushiku bwe Sabata ni pa Chibelushi, e bushiku bwalenga cine lubali mu mulungu. Panuma lilya Yesu aninina ku Mulu, abasambi Bakwe balekumana mu kushinshimuna pe Sabata. Balekumana lyonse ukusoma Icipingo ca Kale no kukutika ku fisambilisho fya kwa Yesu ukufuma ku basambi Bakwe (Imilimo 2:42). Kabili baleshinshimuna Lesa icapamo pa bushiku bwa Sondo, ubuli ubushiku bwa kubala mu mulungu (Imilimo 20:7). Balcite fi ukwibukisha ubushiku Imfumu Yesu Kristu abukile ku bafwa. Balemokaula no mukate no kunwa ku lukombo ukufikilisha ifyo Yesu alosele pa Pasika (Luka 22:17-20).

Yesu na basambi bakwe bafumineko, baya na ku lulamba lwa bamba wa Galile. Ibumba ilikalamba ukufuma mu Galile lyalamukonka ukumfwa kuli Wene (3:7-8). Abantu baletitikisha Yesu, eco aiminine mubwato mu mumana atampa no kubasambilisha. Amashiwi yalomfwikila ukutali kwishilya lya menshi.

Yesu na basambi bakwe bafumineko, baya na ku lulamba lwa bamba wa Galile. Ibumba ilikalamba ukufuma mu Galile lyalamukonka (3:10). Alelesha imipashi yakowela ukulanda ati Mwana wa kwa Lesa (3:12). Talefwaya imipashi

yakowela ukusokolola Wene. Ciwa ali no kwesha icily conse ukulesha ubunte bwa kwa Yesu. Yesu aishile mukucindamika no kunakila Lesa Wishi. Aishile mukupususha no kubombela bambi.

Panuma, Yesu aile ku lupili. Asalile aba kumukonka ikumi na babili ebo ainike abasambi Bakwe (3:14-15):

- Ukuba Nankwe inshita yonse;
- Ukubasambilisha pa Iwa Bufumu bwa kwa Lesa;
- Ukubatuma ukusambilisha no kushimikila;
- Ukubapela amaka aya kuposha ne nsambu shakutamfisha ingulu.

Pa basambi ikumi na babili epali na Yuda uwa ku Kelyoti ulya wine uwa posele Yesu kubalwani (3:19).

Ku myaka shitatu, Yesu asambilishe abasambi ifya kuba inkombe sha kwa Lesa. Alibakoseleshe ukubile Mbila Nsuma ya kwa Lesa ukutila ipusukilo ni mu Mfumu Yesu Kristu fye. Alibasambilishe ukuti kwali kufwaya kwa kwa Lesa ukupela bulilambo Umwana Wakwe ukupususha ababembu.

AMAKA YA KWA LESA UKUCIMFYA SATANA

Nakabili, ibumba likalamba lyalongene ukumfwa kuli Yesu (3:20). AbaFarise batile abati, "Aba na Belesebu, kabili ni kuli uyu mukalamba wa mipashi yakowela eko atamfisha imipashi yakowela" (3:22).

Yesu epakubepusha ati, "Bushe Satana kuti atamfya shani Satana munankwe? Ici tekuti cicitike

- "Mu buteko bwa mfumu imo nga mwaba ukulwishanya, ninshi ubo buteko tekuti butwalilile."
- "Aba mu njanda imo nga balalwishanya abene beka, ninshi iyo njanda tekuti itwalilile."
- "Kanshi Satana nga alailwisha umwine, ninshi apatulukana, kuti afilwa ukutwalilila, lyena kuti yaba e mpela yakwe."

Yesu kabili atile tekuti pabe nangu umo uwingengila mu njanda ya wamaka no kutapa ifyuma fyakwe, kano ninshi abala akaka uwamaka, elyo engatapa ifyuma fyakwe.

Satana wamaka, lelo Yesu alicilapo amaka pali Satana. Yesu aishile mukukaka uwamaka no kukakula abafungwa bakwe. Yesu alatamfya ingulu. Kabili aishile na ku bantu abali abakakwa ku lubembu na kuli ntambi shamapepo, ku kubalenga abantungwa (3:22-23).

"Uupontela Lesa akelelwa. Lelo umuntu onse uupontela Mupashi Wamushilo takelelwe." Alandile ifi pantu bakafundisha ba Malango batile

Alikwata umupashi wakowela (Marko 3:28-30). Yesu ali Uwaisulamo Mupashi Wamushilo.

NYINA NA BAMUNYINA BAKWA YESU

Kuti camipapusha ukubelenga ukutila Yesu panshita imo talefwaya ukumona nyina na bamunyina Bakwe (3:31). Alishibe ukutila balefwaya ukumufumyako (3:21). Balisakamene pa fintu ifyo abantu balelanda pali Wene. Bambi baleti Yesu napena.

Yesu talefwaya ukutalikishanya na lupwa Lwakwe. Eco afwaile ukukana bamona. Muli iyi nshila, nga tabacelweke ukufwaya kwa kwa Lesa. Yesu alefwaya ukwikala na bantu abalemukabila. Icintu bwingi calefwaya Yesu ukubafunda no kubaposha. Alandile ukuti ebali ba nyina na bamunyina Wakwe (3:35). Abakonka Yesu e lupwa lwa kwa Lesa.

Marko talelanda ukutila Yesu alikene nyina na bamunyina Bakwe. Eco talefwaya kutalikishanya nabo. Emulandu wine asalile ukwikala nabalya abalecito bufwayo bwakwa Lesa. Acitile icintu icayana kuli balupwa Lwakwe. Abutwike no kukana fwaya ukwambana kwa mulupwa pa kucita ukufwaya kwa kwa Wishi uwa Mumulu.

Inshita shimo, balupwa lwesu balalenga ifintu ukutukosela ilyo tulecita ifyo Lesa afwaya ifwe ukucita. Tulingile ukwishiba amasakamano yabo. Lelo tulingile ukwishiba ifyo ubufwayo bwa kwa Lesa buli. Tufwile twataluka ku mafya ayakulu pa kupanga ubusalo bwa mu ndupwa.

Satana abofya icitemwiko no mwenso wa ba munyina pa kwesha ukukanya ubupyungishi bwa kwa Yesu. Yesu takwete ubukali, pali balupwa Lwakwe, kanofye icitemwiko. Balupwa Lwakwe bali ukulundapo na bantu abapina, abalwele ba pano isonde abalemukabila.



Landini Pali Ifi:

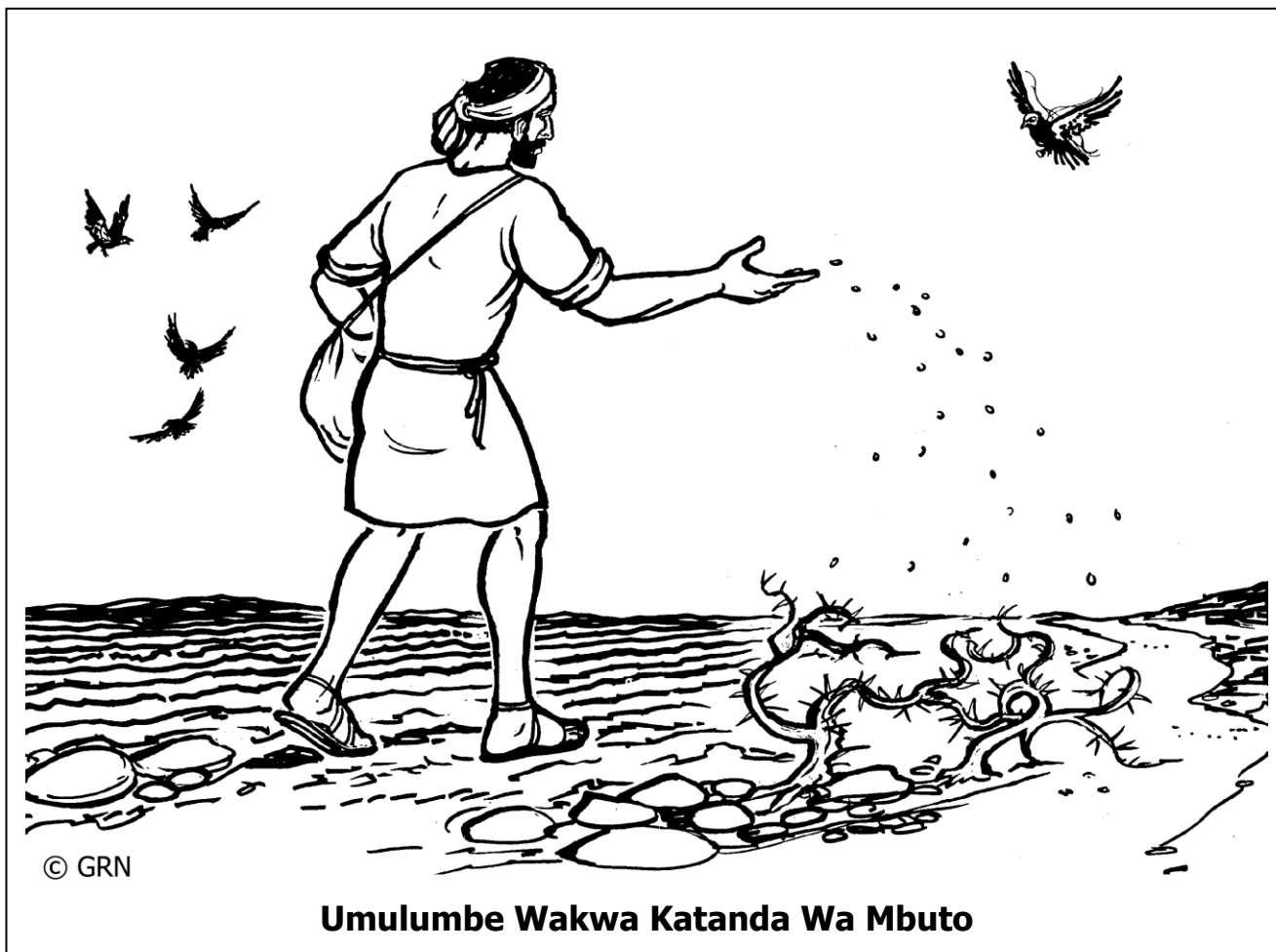
1. Bushe balilufyenye pakutipula imisonso ya njanu pa bushiku bwe Sabata? Fintunshi tufwilo kucita pe Sabata?
2. Bushe Yesu aloseshe mwi lintu atile, "Ni pa mulandu wa muntu ubushiku bwe Sabata bwabelako" (2.27)?
3. Bushe cinshi ico abantu bambi bafungila?
4. Bushe finshi cipilibula ukubo musambi wa kwa Yesu?
5. Buse Yesu alangile shani icitemwiko kuli nyina na bamunyina Bakwe? Bushe atalwikeko shani ku mafya ya mulupwa?



Nomba belengeni: Marko 4

UMULUMBE WAKWA KATANDA WA MBUTO

Abantu abengi balekonka Yesu eco nakabili aikele mu bwato ukubafunda (4:1). Yesu alefunda abantu ifintu ifingi ukubofya amalyashi ayetwa imilumbe (4:2).



Muli uyu mulumbe, katanda cilelola ku muntu uubile Mbila Nsuma ya kwa Yesu. Imbuto atanda e cine ca cebo icifuma kuli Lesa. E Landwe nangula Imbila Nsuma ya kwa Shikulu Yesu Kristu. Umuntu uubile cine ica kwa Lesa atande mbuto pano isonde. Abile cine pa lwa fintu amona kabili no kumfwa nangula ifintu abelo bunte. Umuntu uubelo bunte uulondolola ici cine ni kafundisha nangula inkombe.

Mu mulumbe, katanda atandile imbuto pa munshili (4:4). Imbuto shimo shaponena mumbali ya nshila, ne fyuni fyaisa shikompaula. Shimbi shaponena mu mushili wa nsakalabwe umushali mushili wingi. Awe bwangu bwangu shamena ico pashali mushili wingi. Ilyo akasuba kabalika shabonsa, shauma no kuma, ico shishali na mishila ine ine. Shimbi shaponena mu myunga, ne myunga yati ikule, yashitabilila, shatusa, shafilwa no kutwala ifisabo. Shimbi shena shaponena mu mushili usuma. Shamena, shakula, shatwala ne fisabo.

Panuma, Yesu alondolola umulembe ku basambi Bakwe (4:13-20). Abantu bambi balikosa nge nshila. Imitima yabo taipokelela Imbila Nsuma ya kwa Yesu. Imbuto shilafilwa ukumena no kukula. Satana bwangu bwangu alasende

cebo icapelwe kuli bena (4:15). Imitima yabo tayapekanishiwa ukupokelela Icebo ca kwa Lesa.

- Abantu bambi bakwatafye incende iyinono ukupokelela ishiwi lya kwa Lesa. Imbutu ilamena bwangu munsakalabwe. Lelo tamwaba umushili ukuti itendeke ukwanda imishila. Abantu balapokelela ishiwi lya kwa Lesa kanshi ilyo paisa ubwafya nangu amacushi pa mulandu we shiwi, awe bwangu bwangu banenuka (4:16-17). Icitetekelo cabo muli Lesa caba pa mbilibili.
- Abantu bambi imyeo shabo shaisulamo ifintu fimbi: isakamika lya fya pano calo, no mukonkelelo wa fyuma, no lunkumbwa lwa fintu fimbi kabili ne fintu ifyo indalama shishita. Ifi fyonse filalenga icitetekelo cabo ukunenuka(4:18-19). Balatemwa Lesa lelo kabili balatemwane fintu fimbi. Imyeo shabo tashitwala ifisabo.
- Abantu bambi balakabila ukupokelela Imbilansuma. Elo Icebo ca kwa Lesa citendeka ukwanda no kutwale fisabo fisuma (4:20). Umweo upua uwa citetekelo muli Lesa cilatwala ifisabo fisuma. Imitima intu yateyanishiwa bwino ikapokelela no kwakanyako icine icakwa Lesa. Imyeo yabo ikatwale fisabo.
- Ilyo twaeba abantu bambi pa lwa Mbila Nsuma, bambi bakomfwikisha. Bambi nabo tabakafwaye ukumfwako kabili tabakakutluke.
- Bambi bwangu bwangu bakakonka Yesu lelo bakanenuka. Bakanenuka pamulandu wa citetekelo icishakosa.
- Bambi bakakonka Yesu lelo no kuya inshila imbi pantu balefwaya ukucita ifintu fimbi.

Lelo abantu abomfwa no kumfwikisha ifi fintu bakatwale fisabo fya Bufumu bwakwa Lesa (4:20).

Yesu alicenjeshe amabumba ukutila nga te kuti bomfwikishe uyu mulumbe, ninshi tabakomfwe ne milumbe imbi (4:13). Ifi sfyo Esaya acenjeshe mu Cipingo ca Kale (4:12; Esaya 6:9,10).e mulandu wine Yesu acenjeshe abantu bonse, "Uuli na matwi yakumfwa naomfwe" (4:9).

Uyu mulumbe ulanga ubupusano bwa bapo pa bantu abapusuka na bantu abaloba. Ulanga ificitika ku bantu abashumfwa ku cine ca kwa Lesa. Imitima yabo tabaipékanya ukupokelela icine ca kwa Lesa. Tabasuminisha icine ukupilibula imyeo yabo. Eco kanshi icitetekelo cabo ta cakosa lintu kwaisa amacushi. Lelo balya abaipakanya ukupokelela icebo ca kwa Lesa balakwata ubusomboshi ubusuma pa nshita iiyene. Imyeo yabo ilakwata ifintu ifisuma.

IMILUMBE NA IMBI PA LWA BUFUMU BWA KWA LESA

Yesu aipusha, "Bushe babula icisaniko pakuti bacikupikile mu nongo nangu ukucibika mwifungu? Bushe tekucibika apasanseme? " (4:21). Yesu aishile ngo

lubuto lwe calo (Yoani 8:12). Ulubuto Lwakwe lufwile lwamonekela (Marko 4:22). Ulubuto lwa kwa Yesu e cine icifuma kuli Lesa.

Yesu nakabili atile, "Uuli na matwi yakumfwa naomfwe" (4:23). Akonkanyapo, "Muleposako amano ku fintu muleumfwa." Tulepelako bambi ukumfwikisha ukufumina kuli Lesa uko twapokelela.

Ulubuto lwa cine ulufuma kuli Lesa lukapala abantu bambi. Lwisa ne fyabupe ukufuma kuli Lesa. Lwisa no mweo upya pano calo, ukwanga, umutende, icitetekelo kabili no mweo wa muyayaya kumulu. Yesu atile, "Lintu mulepela abantu, naimwe mukapokelela. Mucishinka, mukapokelela ukucishapo" 4:24).

Eico, abantu tabomfwa kabili tabapokelela ifi fyabupe ififuma kuli Lesa pantu bakwata ifinono fyakwanya. Yesu alicenjeshe, "lelo uushakwata, bakamupoka noto akwata" (4:24). Eco kanshi natumfwikishe ifintu fyakwa Lesa. Elo natwakane ifyo twaumfwa ukupalako abantu bambi. Nga twafilwa, tukapokwa no kwishiba kunono twakwata.

Abasambi bakwa Yesu tabaumfwikishe ifi fintu alandile kuli bene pa lwa Bufumu bwa kwa Lesa. Eco Yesu abomfeshe imilumbe na imbi, ukubafunda.

Yesu alibafundile ifyo Ubufumu bwa kwa Lesa bwaba. Umulimi uutande mbuto aba nge nkombe uubile Cebo ca kwa Lesa. Alalima no kupekanya umushili. Elo nombata atendeko kutande mbuto pa mushily. Acetekelo kutila imbuto shilaimenena ishine. Taishiba icicitika. Acetekela ukutula akakwato busomboshi ne mbuto na shimbi (4:26-29).

Imbuto iikula ukufuma ku nkombe ya kwa Lesa mulimo wa kwa Mupashi wa Mushilo. Ilakula mummye ya bantu abesulaimitima yabo ku cishinka ca kwa Lesa.

Umulimi te kuti akwate ubusomboshi. Atendeka ukupekanya umushili ukutula wingapokelela imbuto. Alabombelapo pambuto shinono. E lyo alalolela mu cicetekelo ku busomboshi.

Yesu alandile umulumbe naumbi pa lwa bufumu bwa kwa Lesa. Bwaba nga kalubuto ka lubanga akacepesha pa mbuto shonse babyala mu mushili. Mukashita akanono kasuka kakula ukucila ne fimpusa fyonse. Elyo kakwata ne misambo iyikalamba icakuti ne fyuni fya mu mulu fyaisa mukwikala mu cintelelwe cakako (4:30-32).

Ubufumu bwa kwa Lesa pano calo bwatendeke ubunono. Abakukonka Yesu bakubala bali abantu abafye. Bali abantu abafyeabaume na banakashi abo abaleshimikila Icebo ca kwa Lesa. Munshita ya mweo wabo, Ubufumu bwa kwa Lesa bwatandilwe konseku Europe, Asia naku Africa, nge fyo yesu alaile (Imilimo 1:8).

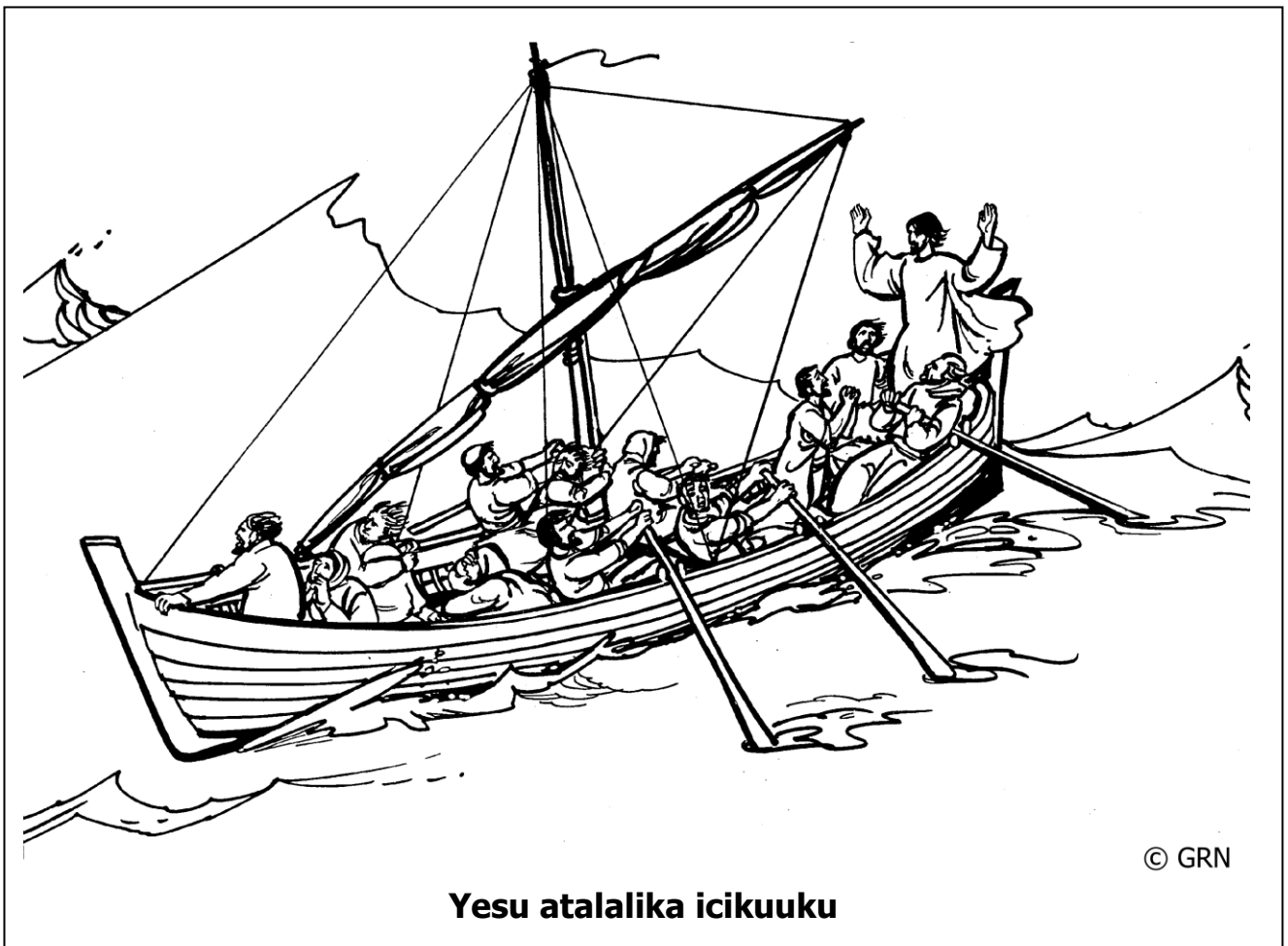
Yesu alandile imilumbe iyingi ukwafwilisha abantu pa fintu ifil;I no kucitika (Marko 4:33). Abaume nabanakashi limo balakana icine ca kwa Lesa nangula

ukutetekelamo no kukonka Yesu. Umupashi Wamushilo ulaleta imbuto ishingiki kabili abantu aba kwa Lesa baleta ubusomboshi.

Lintu Yesu ali eka na basambi Bakwe, ali londolwele fyonse kuli bene (4:34). Ubufumu bwa kwa Lesa bukabila bakafundisha pamo pene na bakashimikila. Bukabila ababomfi abakupekanya umushili, ukutanda imbuto kabili no kuleta ubusomboshi. Mulimo wa Mupashi wa Mushilo (Mateo 9:37-38; Yoani 4:35-38).

ABASAMBI BAYABUKA ICIMANA PANSHITA YA CIKUUKU

Yesu aebele abasambi ukuya Nakwe kwishilya limbi lya cimana icitwa Ibemba lya Galile. Lintu baleyabuka icimana, kwaimine icikuuku. Amatamba yaiswile mu bwato bwabo (4:35-37).



Yesu atalalika icikuuku

Abasambi balikwete umwenso. Yesu ninshi ali mutulo. Awe bamushibusha abati, "We Kafundisha bushe tausakamene ukuti twalafwa?" Awe Yesu abuuka, akalipila ne cimwela, aeba na bemba ati, "Talala, ikala tondolo!" Apopene no mwela wapona, patalala na tondolo (4:39). Ilingi, cisenda inshita iyingi amatamba ukwikala tondolo.

Abasambi bambi ba kwa Yesu bali abalondo besabi abaishibe sana ukulobe sabi mucitungu ca Galilee. Tabatalile monapo ica musangoyu ukucitika. Awe

baikatwa no mwenso ukalamba. Elyo balaipushanya abati, "Ngoyu nani, uwakuti icimwela na bamba filemubeela?" (4:41).

Yesu afwaile ukwishiba ico baiketwe no mwenso. Elyo abepusha ati, "Bushe cinshi ico mwatiinina? Bushe kanshi na nomba tamulasumina?" (4:40). Lintu imitima yesu yaponenwa no mwenso, Yesu alanda fimofine kuli ifwe, "Talala, ikala tondolo!" Lintu amacushi yaisa, wena alabanaifwe. Afwaya ifwe ukumucetekela nangula ilyo tukwete umwendo. Yesu atalalike umwela, amatamba na basambi.



Landeni Pali ifi:

1. Bushe Yesu aloseshe mwi pakulanda ati "Uuli na matwi yakumfwa naomfwe!" (4:9, 23)?
2. Bushe cinshi Kasesema wa mu Cipingo ca Kale pa mitima iyakutwa (4:12; Isaiah 6:9-10)?
3. Bushe Lesa alosha mwi kwipinda lya kwa Katanda wa mbuto (4:14, 20)?
4. Bushe Satana alosha mwi mwipinda (4:15-19)?
5. Bushe umushili uusuma cinshi (4:8, 20,27-29)? Bushe imyeo ipekanishiwa shani ku kupokelela icine ca kwa Lesa?
6. Bushe umushili uubi cinshi (4:4-6; 15-19)? Bushe imyeo ileshiwa shani ku kupokelela icine ca kwa Lesa?
7. Cinshi ico twingacita ukwafwilisha abantu ukumfwikisha icine ca kwa Lesa ca kwa Lesa (4:34)?
8. Bushe Yesu alandile shani pa cicetekelo ca basambi Bakwe (4:40)?



Tontonkanyeni Pali ifi: Ipusheni Mupashi wa Mushilo ukumilanga ifya kupekanyaumushili, no kubyala imbuto kabili ne fya kuleta ubusomboshi. Bushe na mukwata umutende ne cicetekelo mu mabimbi ya mumweo wenu (4:40)? Bushe Yesu ali naimwe mu bwato bwenu?

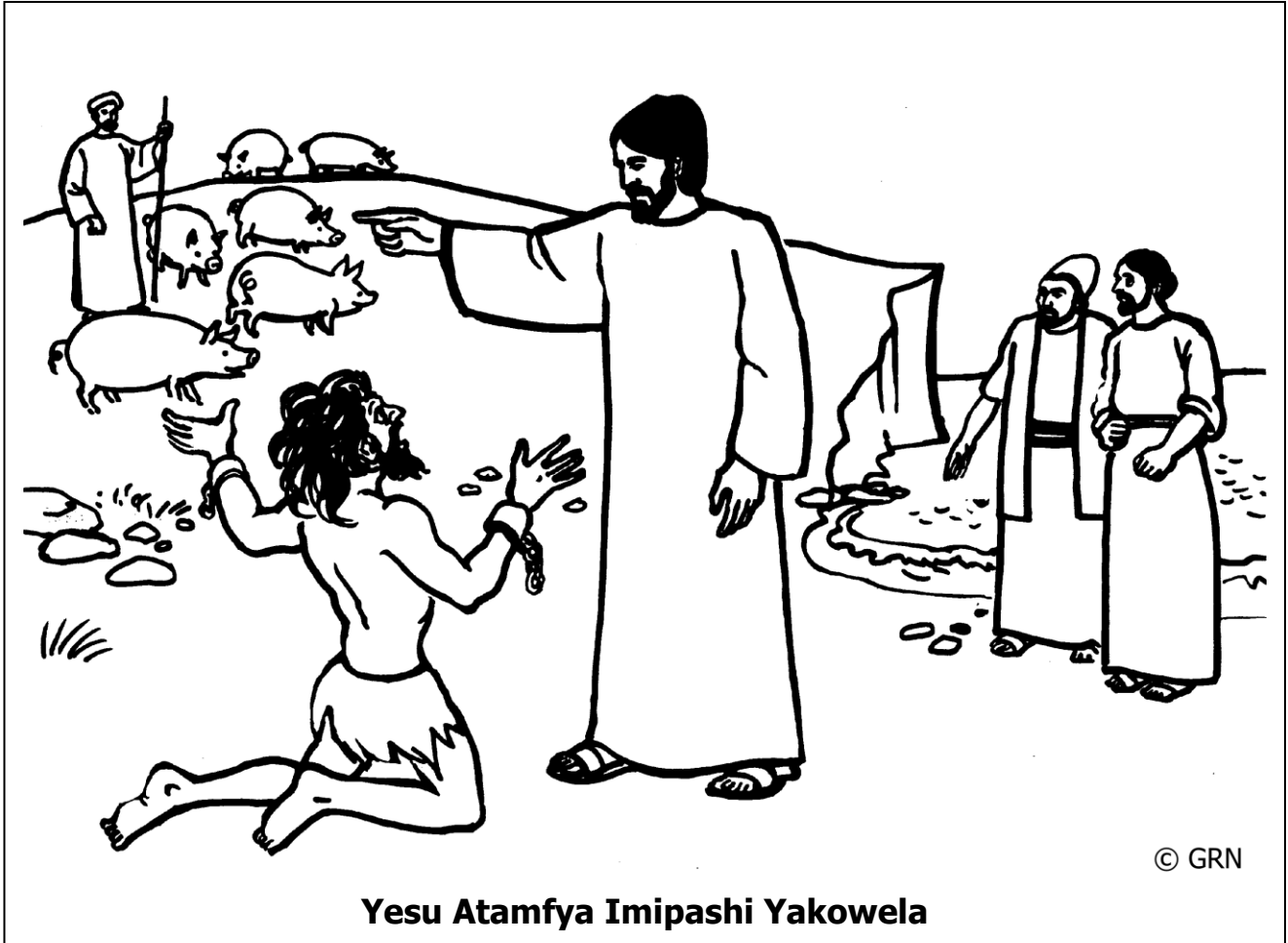


Nomba belengeni: Marko 5

YESU ALETA UMUTENDE KU MUNTU UWAKWETE INGULU

Yesu nabasambi Bakwe baendele mu bwato pakuya mu calo ca bena Gerasa (5:1). Ici cali kwishilya lya bamba lya ku Galile. Ifilindi kulya emo baleshika abafwa babo. Uyu muntu aleikala mu nshishi. Imipashi yakowela yaleikala muli wene. Shali ingulu ishamupangile ukuba uwamaka. Abantu balyeseshe ukumukaka ku minyololo lelo aleputula iminyololo. Kabili lyonsefye akasuba no bushiku aleendauka mu nshinshi na mu mpili, alekuuta, aleitetaula ku mabwe (5:3-5).

Uyu muntu amwene Yesu alefuma mu bwato. Nomba cilya amona Yesu akatalamukila abutukilako, amufukamina (5:6). Imipashi ya kowela yalishibe fintu Yesu ali. Apunda ne shiwi likalamba ati, "Cinshi ulefwaya kuli ine, iwe Yesu Mwana Lesa mukulu? Nakupapata na pali Lesa, wincusha!" (5:7). Imipashi yakowela yalishiba fintu Yesu aba. Yalishiba ukutila Yesu alikwata insambu pali yene kabili yilamutina (Yakobo 2:19).



Yesu Atamfya Imipashi Yakowela

© GRN

Yesu aebele imipashi yakowela ukufuma mu muntu (5:8). Kabili yalapapata Yesu apakalamba nganshi ukuti eitamfya muli cilya calo (5:8).

Nomba mumbali ya lupili mwali umukuni ukalamba uwa nkumba ishalelya. Elyo imipashi yakowela yalapapata Yesu aiti Tutamfishe mu nkumba, emo tuye twingile (5:11-12). Nao aisuminisha. Ne nkumba shabutukile mulibemba kabili shalinwina. Shali nga amakana yabili (5:13). No muntu alishibe ukutila nakakulwa ku mipashi yakowela.

Elyo bakacema ba nkumba bafulumuka, baya shimika no mulandu mu musumba na mu mishi ya mumbali. Abantu epakuya kukumona ificitike (5:14). Ilyo bafika kuli Yesu, basanga umuntu uwali no mulalo wa mipashi yakowela naikala nafwala, na mano yonse nayabwela (5:15).

Abantu bali no mwenso. Akale, baletina umuntu uwakwete imipashi yakowela. Nomba baletina amaka ya kwa Lesa (5:17).

Uyu muntu alefwaya ukukonka Yesu na basambi. Yesu tamusuminishe. Yesu amukaanya, lelo amweba ati, "Kabiye kumwenu ku bantu bobbe, uye mukulabashimikilako fyonse ifyo Imfumu yakucitila nefyo yakumfwila uluse" (5:18-19). Nomba atendeke ukubelo bunte kuli balupwa lwakwe ifyo Yesu amucitile.

Uyu muntu kabili abelelo bunte ku bantu ku Misumba ikumi kulya ku lubali lwa Galile. Cali bapapwishe (5:20). Aba bantu tabali abaYuda lelo bapokelele Imbila Nsuma ya kwa Yesu ku nsansa.

Yesu abwekele kwishilya ya bemba kuntu abaYuda baleikala (5:21).

Ilingi ulunkumbwa, ubuloshi, imiti iikola, ubwalwa filonaula ulupwa. Ifi fintu filalenga abantu ukuba ababipa imitima. Balasuminisha mipashi yakowela ukutungulula imyeo yabo. Ni ku maka fye ya kwa Yesu uko uyi mipashi yakowela yingafuma. Imipashi yakowela taitutina ifwe. Lelo yitina amaka ya Umupashi Wamushilo ayaba muli ifwe. Ni Yesu fye eka uwingatafya ifibi nokutupela umupashi wa citemwiko no mutekatima (2Timote 1:7).

Uyu muntu aishile eka kuli Yesu. Lelo ali umuntungwa lintu Yesu atamfishe ingulu.

ICICETEKELO CA MWANAKASHI NE NTUNGULUSHI YA MU SINAGOGA

Yailo ali intungulushi imo ya mu Sinagoga ya ciYuda. Aishile kuli Yesu no kufukamapa kansa shakwe. Awe alamupapata Yesu ati, "Akamwana kandi akakashana ni mfwfye. Shi wingesa katambalikilapo amaboko yobe, uleke kapole, kabe no bumi." (5:23).

Ibumba lyakonkele Yesu. No mwanakashi walwele nganshi nao alimukonkele. Uwalwele umukunko ku myaka ikumi limo na ibili. Kabili aposele ifyuma fyakwe fyonse nokuti apole iyoo, ubulwele bwaleyafye ntanshi. Kucicetekelo aya apalama kuli Yesu, akumya na kunsalu Shakwe. Awe Apopene, apola no kupola. Umwanakashi alishibe ukutila napola mukati ka mubili wakwe (5:25-29).

Elyo Yesu acebukila kunuma mwibumba aipusha ati, "Nani uwankumya ku nsalu?" Pantu alishibe mu mutima wakwe ukutila amaka yamo yafuma muli Wene (5:30). Umwanakashi aisa mufukamina Yesu. Awe umwanakashi alatutumafye ku mwenso lelo aisa londolola ifishinka fyonse (5:33).

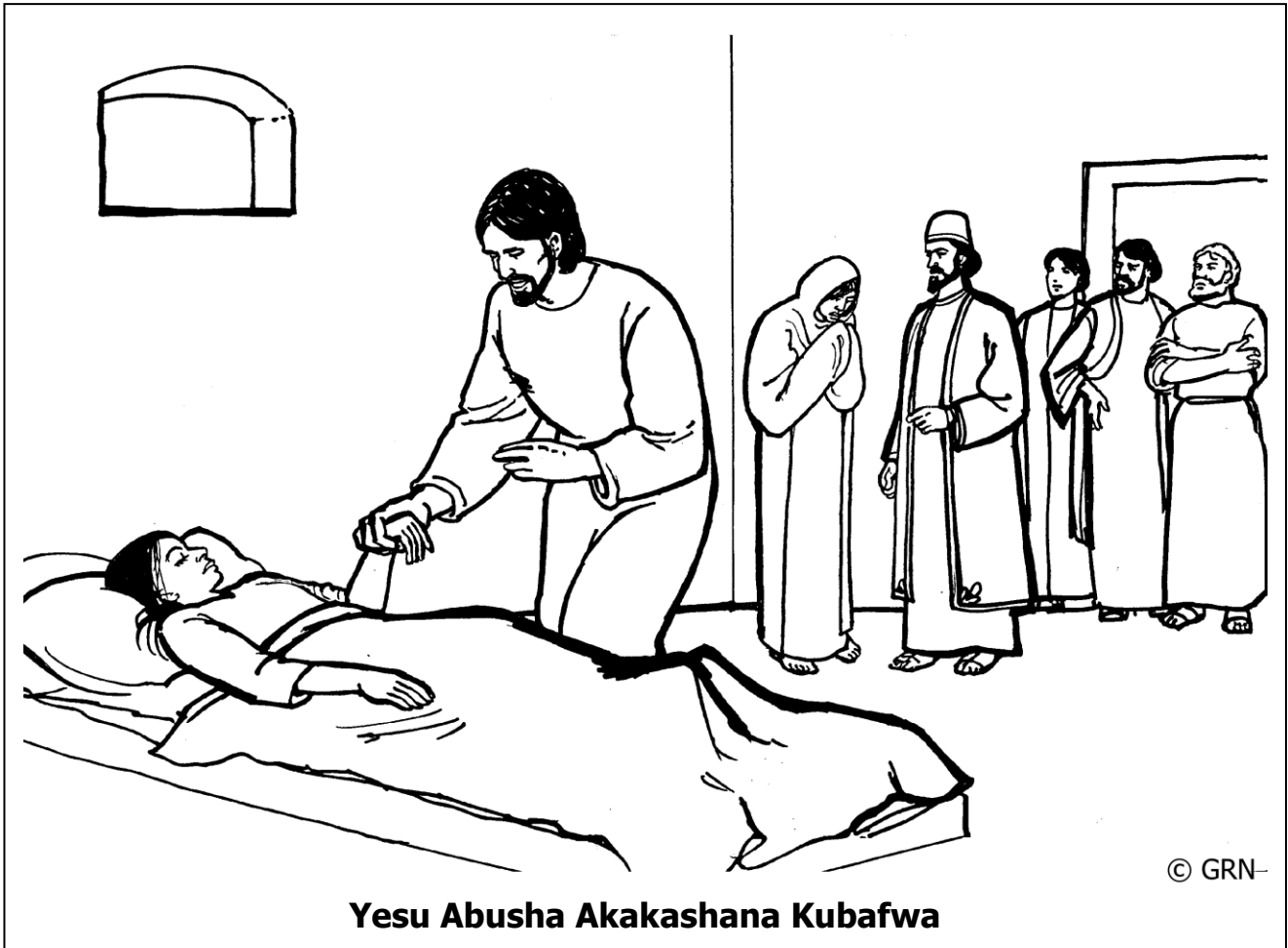
Nao Yesu amweba ati, "We mwana, icisumino cobe ecakuposha, kabiye umutende, upolelele na ku bulwele bobbe" (5:34). Takwali uwalandilepo aya mashiwi kuli uyu mwanakashi.

Bushe na mukwata ubulwele? Nangula umuntu umbi alimikalifya mu mutima? Palamini kuli Yesu. Alemilolela ukumutetekela. Cetekeleni ukutila alasenda ukukapwa kwenu.

Yailo ali acili na Yesu. Inkombe shafikile ne mbila iyibi. Nao Yesu amweba ati, "We mwana, icisumino cobe ecakuposha, kabiye umutende, upolelele na ku bulwele bobbe" (5:35–36).

Elyo Yesu, asuminishafye Petelo na Yakobo na Yoani ukumukonka ku ganda ya kwa Yailo (5:37). Lyonse fye alesenda aba bantu batatu (9:2).

Yesu asanga kukabile na see, abantu balelila no kuloosha. Elyo aingila mu ganda abeba ati, "Cinshi mulekafisha ifi, no kulila imisowa? Umwana tafwile, alifye mu tulo." Awe bena balamuseka. (5:38-40).



Elyo abafumya bonse, abuula wishi na nyina na basambi bakwe abo ali nabo, aingila nabo umwali umwana. Aikata no mwana ku minwe amweba ati, "We kakashana, nakweba nati buuka!" Apopene akakashana kaima kalaenda no kwenda. Pantu kali ne myaka ikumi limo na ibili. Abantu pakumona ifi, cabapesha amano (5:41-42).

Yesu alikwata amaka ayakuposha abantu no kubwesesho mweo. E ico palamineni kuli Wene mu cicetekelo ku fya kukabila fyenu fyonse. Alipelo bulayo bwa kwasuka amapepo yenu. 'Yesu Kristu wena abafye cimo cine, ifyo ali mailo, eflyo ali na lelo, eflyo akaba umuyayaya' (Bahibulu13:8).

Yesu aebele balupwa ukuti belaka umuntu nangu umo eshibe ificitike. Kabili abeba ukumupelako icakulya (Marko 5:43).

Peter, Yakobo na Yoani balimwene no kumfwa ifyacitike. Eco Petro panuma alembele muli imo ya makalata yakwe, 'Mulemutuula amasakamiko yenu yonse, pantu eumusunga' (1 Petro 5:7). Umwanakashi uwakwete umukonko alikwete icitetekelo muli Yesu pa lwakwe umwine. Yailo nao alikwete icitetekelo muli Yesu pa mwana wakwe umukashana. Lesa alipalile ifitetekelo fyabo no kwasuka amapepo yabo. Lesa afwaya ukupala balya ababulilwa, abakwata ubulanda kabili bali abafwaisha ukumulomba ubwafwilisho (Mateo 5:3-5).

Umwaume uwakwete ingulu, umwanakashi uwamukonko na Yailo, batetekele muli Yesu munshila ishampusana. Icitekelo cabo caletele ukupwililika muli bumubili, mu mano na mu mupashi.



Landeni pali ifi:

1. Londololeni icitetekelo ca uyu muntu uwakwete ingulu (5:2-7).
2. Bushe finshi ifyo ingulu shaishiba pali Yesu (5:7)?
3. Bushe finshi abekala calo bamwene lintu baile ku nshishi (5:15)?
4. Bushe cinshi ico uyu muntu afwaile ukucita (5:18)? Bushe finshi ifyo Yesu afwaile uyu muntu ukucita (5:19)? Kabili finshi fya konkelepo (5:20)?
5. Londololeni pa cicetekelo ca kwa Yairo (5:23) no mwanakashi (5:28).
6. Bushe finshi ifyo abasambi basambilile pa lwa maka ya kwa Mupashi Wamushilo muli Yesu (5:30-33; 40-42)? Bushe cinshi ico basambilile pa lwa citemwiko Cakwe pa bantu bambi (5:34, 43)?



Tontonkanyenipo pali ifi: Bushe finshi fyatumbukilemo mu cicetekelo ca kwa uyu muntu uwakwete ingulu, na pali uyu mwanakashi na Yairo? Bushe finshi ifyo Yesu engacita mu kumyafwilisha, no lupwa lwenu kabili na bena mupalamano wenu?



Nomba belengeni ifi: Marko 6

MUNASALETI TA MWALI ICITETEKELO

Yesu aile ku Nasaleti uko akulile (1:9; 6:1). Atampa ukufunda mu Sinagoga, injanda ya ciYuda umwakukumana. Cali pa bushiku bwe Sabata. Abantu abengi abaleumfwako balapapa (6:2). Lelo tabatetekele ukutila ni Mesiya, nangula Kristu. Baishibe ukutila ali mwana wa kabasa wambao. Balishibe bamunyina na bankanshi yakwe (6:3). Lelo tabamutetekele. Tabatetekele ukuti Yesu ali Mwana wa kwa Lesa.

Abena Kristu kuti baya ku ncende ishingwi ukutwala amapalo ku bantu bambi. Lelo, tabacindikwa ku musumba wabo (6:4). Yesu aposeshe fye abantu

abanono mu Nasaleti pamulandu wakutila bakwete icitetekelo icinono muli wene (6:5). Ashele asunguka (6:6).

YESU ATUMA ABASOLE IKUMI LIMO NA BABILI

Yesu afumine ku Nasaleti no kuya ku mishi imbi yak u Galile. Inshita Yakwe pacalo yapalamina ukupwa. Incende ishingi shali tashilaumwa Imbila Nsuma. Eco atumine abasole ukuyaebako abantu bambi. 'Abatuma ukuti bamutangilile ukuya mu misumba yonse na mu ncende shonse umo iyine yali nokupita.' (Luka 10:1). Yesu kabili abapele amaka aya kutamfya ingulu (Marko 6:7). Kabili moneni ukuti tabatumine ukuya beka, lelo babili babili.

Kabili moneni atile kuli bene, "Pa lwendo mulesendafye inkonto epela. Mwilasenda mukate nangu imbukuli nelyo indalama." Balebombaiyi milimo kuli Lesa eco tabalingile ukusakamana pa lwa fyakulya nangula indalama nangula pa fya kufwala (6:8-9). Balecetekela muli Lesa pa fya kukabila fyabo (6:10). Lelo tabaikele uko tababapokelele (6:11).

Amaka yamo yene ayali mu basole yali na mubena kutetekela bonse. 'Abasole balile. Balishimike ukuti abantu balingile ukupilibuka ku masambi yabo. Balitamfwishe ingulu. Balisubile amafuta pa bantu abengi abakwete amalwele no kubondapa' (6:12-13). Fyonse ifi bacitile ku maka ya kwa Yesu na kunsambu Yakwe (6:7).

FINTU HERODE AIPEYE YOANI KABATISHA

Imfumu Herode yaletungulula mu Galile. Tali cibusa w aba Yuda. Lelo ali cibusa wa bena Roma. Aleitwa imfumu pantu ali ntungulushi ya lubali lukalamba lwa citungu ca Israeli (Mateo 14:1). Umukashi wakwe alimubepa ukwipaya Yoani Kabatisha.

Herode aumfwile ukuti Yesu aleposha abalwele no kutamfye ngulu. Kabili alyumfwile ukuti abantu baletetekela ukutila Lesa abusishe Yoani Kabatisha kubafwa. Bambi baleti, "Ni eliya" (Marko 6:15). Bambi baleti ni umo muli bakasesema ba kwa Lesa abakale.

Ici calimupesha amano Herode. Eco abika na Yoani mu cifungo pamulandu wa kumushimikila. Yoani aebele Herode ukutila calileshiwa ukuupa muka munonko (6:16-18).

Umukashi wa kwa Herode alipatile Yoani. Eco Herodi amubikile na mu cifungo. Herode nao amulaya umwana wakwe umukashana pa bushiku bwa kucindika ukufyalwa kwakwe ati, "Lomba consefye ico utemenwe, ndekupeela" (6:23). Nyina amweba ukulomba umutwe wa kwa Yoani Kabatisha (6:24). Icabulanda nao atuma na bantu ukwipaya yoani. Aletina ukuleka ukufikilisha ubulayo alapile pacinso ca beni ali nabo (6:27).

Panuma, Herode alefwaya ukwipaya Yesu. Yesu atile, "Kabiyeni muyemweba uyo mumbwe (Herode)... ndi nokukonkanyapo ulwendo lwandi"

(Luka 13:33). Yesu alishibe ukutula uyu muntu uwabipa te kuti akanye ukufwaya kwa kwa Wishi ukupususha abantu ku masambi yabo. Kwali kufwaya kwa kwa Lesa umwana Wakwe ukuya ku Yerusalemu pa nshita iyiyene. Eko ali no kufwila ababembu munshila iyo Lesa ateyenye.

YESU ALIISHA ABANTU AMAKANA YASANO

Abasambi babwekele kuli Yesu. Elyo bamweba fyo ifyo bacitile no kusambilisha (Marko 6:30). Yesu na basole bakwe tabakwete inshita iya kulya pantu kwali abantu abengi abaleisa na balefumako (6:31). Nao atile, "Twendeni ukutalele ukwakuti tube fweka, mutushe panono." Elyo baya mu bwato ku matololo ukwakuti bali beka (6:32).

Abantu balibamwene ilyo baleima kabili baya kuntanshi yabo ukubatangilila. Balikwete isubilo ukutula balamusanga Yesu (6:33).

Yesu epakubalangulukila. 'Pantu bali nge mpaanga ishabula kacema. Elyo atendeka ukubafunda ifintu ifingi (6:34). Lelo abasambi balamweba Yesu abati, "Kuno tuli ni ku matololo, kabili na kasuba kawa. 36Kanshi eba abantu baye mu mitanda na mu mishi ya mumbali, baye ishitila ifyakulya" (6:35-36).

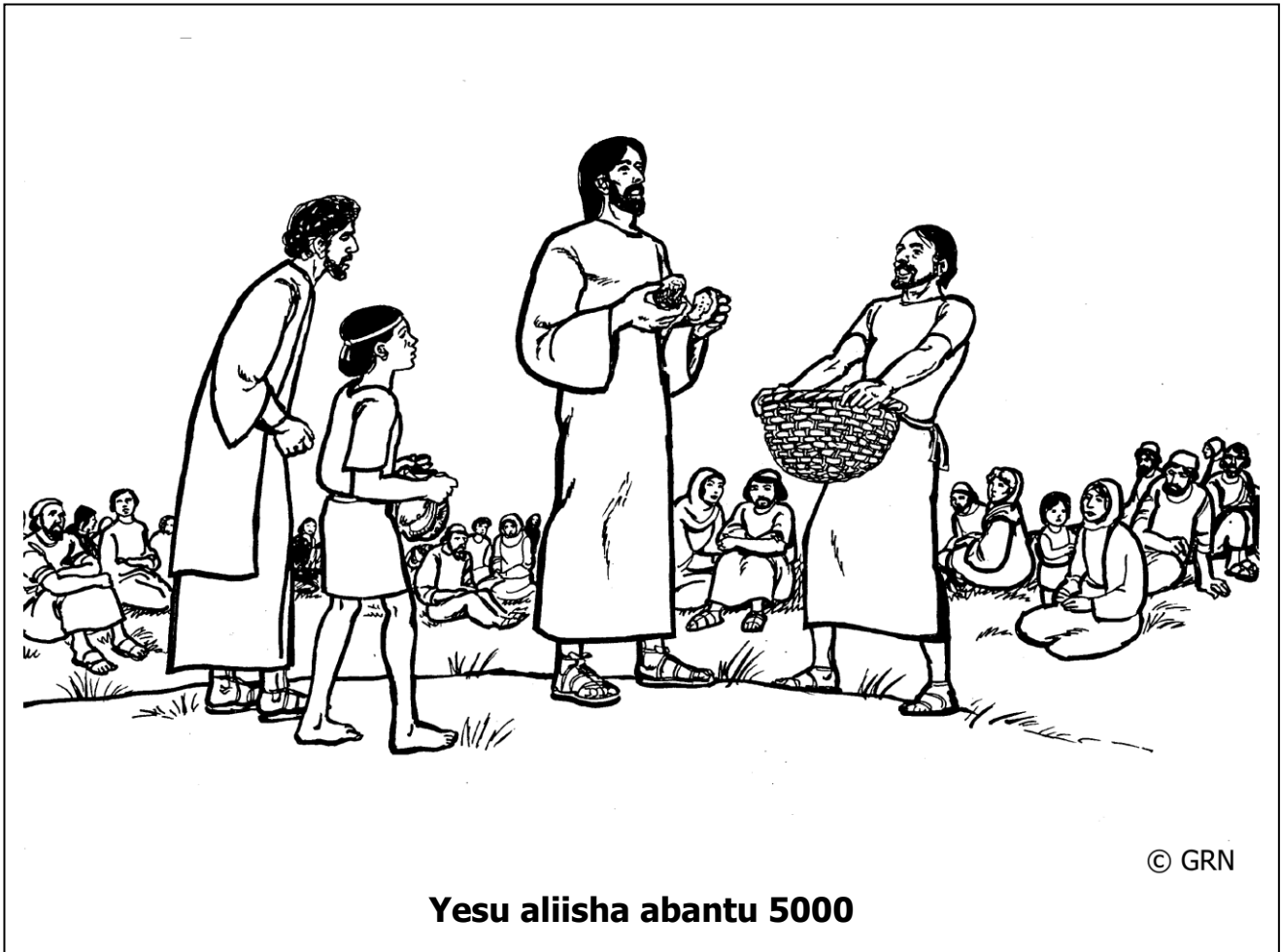
Yesu abasuka ati, "Nimwe bapeeleni icakulya." Phillip asosa ukutula tabakwete indalama iyakumanina ukushita ifyakulya. Andele nao asosa ati, "Kuno kuliko akalumendo kakwete imikate isano ne sabi libili. Nomba kuti fyabomba nshi ku bantu bafula ifi?" (Yoani 6:7-8).

Yesu aeba abantu ukwikala panshi. 'Elyo Yesu abuula imikate isano ne sabi libili, alosha amenso ku mulu, atasha Lesa. Elyo amokaula imikate, apeela abasambi bakwe ukuti baakanye abantu. Ayakanya ne sabi libili kuli bonse' (Marko 6:41).

'Awe bonse balya no kwikuta baikuta. Elyo abasambi balonganya ifipandwa fyasheleko ku mikate ne sabi, fyaisula imiseke ikumi limo na ibili. Impendwa ya baume abalileko imikate yali amakana yasano,' ukukanapendelako abanakashi na bana (6:42-44). Awe bonse cabapesha na mano.

Moneni ifyo Yesu abombele ici cipapwa na basambi bakwe. AbenaKristu ilingi balailishanya ukutula uyu mulimo walikulisha. Lelo Lesa alitupeela fyonse ifyo tukabila ukupitila mu maka ya Mupashi wakwe. Lesa abmfya itunono twakwata ukubomba ifipapusho Fyakwe. Lelo nga tatule bomfya ifyo tukwete, te kuti tumumone ukubomba.

Yesu alacisha abasambi bakwe bengile mu bwato. Elyo asalanganya ibumba. Anina ulupili aya kukupepa (6:45-46).



© GRN

Yesu aliisha abantu 5000

YESU AENDA PALI BEMBA

Yesu amwene abasambi balecula pakoba ico bapindilwe no mwela. Bali pakati ka bamba lya Galile. Kanshi ku macaca Yesu aya uko bali aleenda pali bamba, aba nga uulepitilila. Nomba ilyo abasambi bamona aleenda pali bamba, balakuuta, ico baletontokanya ukuti, cipuku. Awe bonse batiina nganshi ilyo bamumona (6:49).

Lelo Yesu apopene abeba ati, "Tekeni imitima! Ala nine! Mwitiina" (6:50). Elyo aingila mu bwato umo bali, no mwela waleka. Awe bonse cabapesha amano balapapa nganshi (6:51).

Abasambi tabakwete icicetekelo. Balekonka Yesu no kumona ifipapwa. Lelo tabailwike bwino ku mikate ne sabi. Bali abamalala imitima yabo (6:52). Kabili balikwete umwenso lintu bamumwene aleenda pa menshi no kutalika umwela. Lelo pakuba na Yesu mu bwato bwabo, balisangile umutende.

Lilya fye Yesu na basambi Bakwe bafika mucalo ca Genasaleti, ibumba lyaisa kuli Wene. Baletele abalwele pa mansa sha fisankano. Konse uko aile, bonse abelemukumya balepola (6:53-56).



Landeni pali ifi:

1. Cinshi ico Yesu tacitile ifipapwa ifingi ku Nasareti (6:4-5)?

2. Cinshi ico Yesu atumine abasambi Bakwe (6:7,12-13; Luke 10:1)?
3. Bushe makanshi ne nsambu isho twakwata ilyo tulelanda na bantu bambi pa lwa kwa Yesu (6:10-13)?
4. Finshi tufwile ukucita lilya umulimo watukulila (6:37-42)? Bushe icicetekelo cikula shani?
5. Cinshi ico abasambi balekabila ukusambilila pa lwa kwa Yesu (6:50-52)?



Tontonkanyeni Pali ifi: lilya ifya kukabila fyakulisha, bushe mulanenuka? Bushe mulasubila ukutila ubwafya bwalapwa? Nangula mulacita ifyo mwingacita ukuti yesu abombe ifipapwa ukupitila muli imwe?



Nomba belengeni apa: Marko 7

AMASAMBILLO KU NTUNGULUSHI SHA BA YUDA

Aba Yuda inshita yonse balesamba ku maboko ilintu tabalalye cakulya. Balesamba munshila iyaibelako. Ubushiku bumo, bakafundisha bamafunde bamwene abasambi bamo balelya ukwabula ukusamba iminwe shabo (7:2). Eco bakafundisha bamafunde baipwishe Yesu. "Cinshi ico abasambi bobo bashikonkela ifishilano fya fikolwe fyesu, bena balelya icakulya ne minwe iyakowela?" (7:5)

Nao abasuka ati, "Cine cine Esaya alilungike ilyo aseseme pali imwe mwe mfundabuteshi." Esaya Kasesema atile ukut aba bantu bancindikafye pa kanwa, lelo imitima yabo yalitaluka nganshi kuli ine.

Baicushafye pakumpepa, na mafunde bafunda, mafunde ya bantufye (7:6-7; Esaya 29:13).

Yesu aebele bakafundisha, "Mwalemenenafye ku fishilano fya bantu" (Marko 7:8). Kabili abebele icipasho. Aba bakafundisha baebele abantu ukupelo lupiya kuli Lesa mulubali lwa kwafwilisha abakote. Tabalekonka amafunde, 'Ulecindika wiso na noko' (Ukufuma 20:12). Yesu alibebele, "Mukucita ifi, monaula icebo cakwa Lesa pa mulandu wa fishilano fyenu mushilana. Kabili kuli ifintu ifingi ifyo mucita ifyapalana neci" (Marko 7:13).

Ukusamba iminwe munshila iyaibelako ilintu tabalalya icakulya yali yamo ya mafunde ya ba Yuda. Yesu alibebele, "Kano ififuma mu mutima wa muntu efikowesha umuntu" (7:15).

Aba bakafundisha ba ku Yerusalemu balemoneka bwino ku nse lelo Lesa afwaya ukumoneka bwino mukati. Fintu ifyo tutontonkanya no kucita ifili ifikankala kuli Lesa. Lesa alishaba amatontonkanyo yesu.

Panuma, Yesu aebele abasambi ukutila amatontonkanyo yabipa yafuma mu mitima yesu. "Ubulalelale, ubupupu, imisoka, ulubembu, ulunkumbwa lwa fyuma, ubunkalwe, ubucenjeshi, bucilende, umufimbila, umusaalula, icilumba

no buwelewele. Ifibi fyonse ifi efifuma mu muntu, kabili efikowesha umuntu” (7:21-23).

ICISUMINO CA MWANAKASHI UMWINAFYALO

Yesu alifumineko no kwenda intamfu 60 km ukuya ku Turi (7:24). Turi na Sidoni yali imisumba ya kale mumbali ya libemba lya Mediterelyani. Abantu abaleikako tabali aba Yuda. Lelo balepepa imilungu imbi nangula utulubi.

Yesu talefwaya abantu ukwishiba kuntu ali. Lelo nangu nipa ncende iyi, abantu balishibe pa lwa kwa Yesu.

Umwanakashi amwene Yesu no kufukama pa nkasa shakwe. Alefwaya yesu ukundapa umwana wakwe umukashana. Umupashi wakowela waletungulula umwana wakwe (7:25). ‘Elyo alapapata Yesu ukuti atamfye umupashi wakowela ufume mu mwana wakwe (7:26).

Yesu alimwebele, “Tacingile ukubuula icakulya ca bana no kuposela imbwa” (7:27). Yesu apilibwile ukutula aishile ukubala ukusambilisha icine ca Bufumu bwa kwa Lesa ku ba Yuda. Yesu aebele abasambi Bakwe ukucitefi (Mateo 10:6). Inshita yakusambilisha abashili aba yuda ikesa panuma (Marko 16:15).

Umwanakashi alishibe umu Yesu aloloseshe. Alishibe ukutula yesu alemweshe icisumino cakwe. Nao alipamine no kukosa mucisumino cakwe. Alyaswike ati, “Kwena nifyo fine mukwai, lelo ne mbwa nasho shilalyako utubufungau twa bana, tulya tuleponena mwisamba lye tebulo” (7:28).

Yesu alitemenwe nganshi ku kwasuko bwakwe. Amwebele ati, “Apo wayasuka umusango uyu, kabiye kumobe, umupashi wakowela naufuma mu mwana obe” (7:29). Awe abwelelamo kumwakwe, asanga umwana nalala pa busanshi no mupashi wakowela naufumamo (7:30).

Ubufumu bwa kwa Lesa bwa bantu bonse pamo pene na benafyalo. Yesu alapokelela umuntu onse uulapila amasambi yakwe, no kupilibuka no kumukonka. Panuma alicenjeshe balya abashapilibuka. Atile ukutula cikaba icayangukila turi na Sidoni pa bushiku bwa bupingushi (Mateo 11:20-22).

YESU APOSHA CIBULU UWAKOMA AMATWI

Ukufuma ku Turi, Yesu aendele ukubwelela kwishilya limbi lya bemba lya Galile. Abantu abaleikalako nabo tabali aba Yuda. Alitwalilile ukucita ifisungusho pakati ka benafyalo. Yesu aliposeshe umwaume uwali uwakoma amatwi kabili talelanda ifya kumfwika bwino. Uyu mwaume alimuposeshe pantu abantu balimuletele kuli Yesu ku citetekelo. ‘Elyo balamupapata pakuti amutambalikilepo amaboko’ (7:32). Nao abikile iminwe yakwe mu matwi ya uyu muntu. Aikete no lulimi lwa uyu muntu. Awe no yu muntu apola no kupola. Awe abantu cali bapeseshe na mano.



Landeni Pali ifi:

1. Bushe amashiwi ya kwa Esaya ya mu Cipingo ca Kale yacili aya cine napali nombamba (7:6, 7)?
2. Bushe umwanakashi wa ku Turi acetekelenshi pa lwa kwa Yesu (7:25)?
3. Ni nani uwaafwilishe umwaume uwakoma matwi kabili cibulu ukuposhewa (7:33-34)? Finshi batetekele pali Yesu?
4. Cinshi ico Yesu aposeshe abantu abashali ba mucalo cakwe, aba muntundu wakwe nangula abacisumino?



Tontonkanyeni Pali ifi: Bushe intambi sha nkuta sheni shilabweshwa ukubila pa lwak kwa Yesu ku nse kwa Lukuta? Bushe mwafwilishafye abantu ababa mu Lukuta nangula na baba ku nse kwa Lukuta? Bushe mulabapepelako abenafyalo na balya abashipepa Yehoba Lesa Wamaka Yonse?



Nombamba belengeni muli: Marko 8

YESU ALIISHA ABANTU IMYANDA INE

Abantu abengi bakuutike kuli Yesu lintu alelanda (8:1). Bali Nankwe inshiku shitatu ukwabula icakulya. Yesu atile, "Nalangulukila aba bantu... pantu bamo bafumine ukutali" (8:2-3).

Abasambi bakwete imikate cine lubali. 'Elyo aeba ibumba ukwikala panshi. Abuula imikate cine lubali, atasha Lesa, elyo amokaula, apeela na basambi bakwe ukuti baakanye ibumba. Awe nabo efyo bacita' (8:6).

'Kabili bakwetepo no tusabi tumo utunono, nato ilyo atashishapo Lesa, aeba abasambi bakwe ukuti nato batwakanye ku bantu' (8:7). Lintu twaumfwila Yesu no kukwate cicetekelo muli Wene, kuti aisula inshila ya cisungusho. Bali umfwila. Impendwa ya baume 4000 abalile no kwikuta. Baiswishe imiseke cine lubali ifyakulya ifya sheleko.

Panuma ya ifi, Yesu aninine mu bwato na basambi bakwe no kuya kwishilya limbi lya bamba lya Galile. Uku kwali kukabanga kwe bamba kuntu kwaleikala aba Yuda.

ABACICETEKELO ICINONO, UKWABULA ICICETEKELO NANGU ICIKALAMBA

Intungulushi shamapepo shimo shakumenye Yesu. Bali abaFarise. Baishile no kutendeka ukwipusha Yesu amepusho. Balefwaya ukumweshwa. Eco bamulombeleko ukucita icipeshamano, icilangililo ukufuma ku Mulu (8:11).

AbaFalise balya tabakwete icicetekelo muli Yesu. Amepusho yabo yalengele Yesu ukwisha no mweo. Kabili atile, "Tabakamone cishibilo nakalya" (8:12).

Efyo Yesu abashile. Wene na basambi bakwe baingile mu bwato ukulola ku Betesida (8:13). Abasambi balilabile ukusenda imikate (8:14). Yesu alibasoka, "Mulecenjela, muleisopa ku ntutumushi ya Bafalise na ku yakwa Herodi" (8:15).

Abasambi balilalanshanya (8:16-17). Yesu epakubepusha, "Bushe kanshi mwaba na menso ayashimona na matwi ayashumfwa? Bushe kanshi tamwibukisha?" (8:18).

Yesu abomfeshe amashiwi ya kwa kasesema Esekieli uwaikele ukutangilila imyaka 600. Lesa eebele Esekieli, "We mwana wa muntu, iwe waikala na bantu abasangu. Amenso balikwata, nomba tabamona nakalya. Amatwi balikwata, nomba tabomfwa nakalya. Pantu basangu ba bantu" (Esekieli 12:2).

Yesu talefwaya icicetekelo muli wene ukonauka ku mafunde ya baFalise nangula ku mfumu yabo iyabipa umutima Herodi. Alefwaya abasambi bakwe ukwibukisha fintu alisishe abantu 5000 na 4000. Alefwaya ukutula bakwete icicetekelo muli wene. Atile kuli bene, "Bushe cine na nomba tamulailuka?" (Marko 8:21).

Yesu alifuminiko ku baFalise abashalefwaya ukutetekela muli wene. Lelo alyafwilishe abalemukonka ukukabila ukumfwikisha icine.

Ku Betisaida, abantu bambi beletele umuntu impofu kuli Yesu. Batendeke ukupapata Yesu ukumukumya no kumundapa (8:22).

Yesu asendele uyu muntu ku nse kwa mushi. Ukundapa kwali imbali shibili. Uyu muntu talemwenekesha pakubala. 'Elyo nakabili amufimba pa menso ne cisansa cakwe. Elyo amenso yakwe yaisuka, atampa no kumona, alamona ifintu fyonse bwino bwino' (8:25).

Kuli bumupashi abasambi bali ngo yu muntu impofu. Tabalemwenekesha ifintu Yesu alefunda. Balekabila icicetekelo nacimbi ukuti bakonke ifyo Yesu alefunda no kucita. Balesambilila ukunakila Umwana wa kwa Lesa, lelo te pa kukonka intambi sha bantu.

Panuma ya kubuka kwa kwa Yesu, icicetekelo ca basambi kabili na maka ya kwa Mupashi Wamushilo fya pilibwile imyeo sha bantu mu Europe, Africa na Asia. Icacetekelo muli Yesu cabupe icifuma kuli Lesa icapilibula isonde lyonse.

PETELO ATETEKELO UKUTI YESU E KRISTU

Yesu na basambi bakwe baimine baile ku mishi ya ku Kesalia Filipi. Mu nshila Yesu alaipusha abasambi bakwe ati, "Bushe abantu batila nine ani?" (8:27). Alefwaya ukwishiba uo batetekelemo.

Nabo bamwasuka abati, "Bamo batila ni Yoani Kabatisha, bambi nabo batila ni Eliya, bambi nabo bena batila ulifye umo pali bakasesema" (8:28).

"Nga imwe?" Yesu abepusha. "Mutila nine ani?" (8:29).

Elyo Petelo ayasuka ati, "Niwe Kristu, Umwana wakwa Lesa wamweo." (Mateo 16:16). Petelo apilibwile Mesiya, Imfumu iyo Lesa alaile Israeli, iili nokwisaba Kapususha we sonde (Yeremiya 23:5). Panuma amenso ya basambi yaliisuka!

Yesu alitemwa no kwasuko ubu. "Ici icicetekelo tacacipelwa kuli imwe ukufuma ku muntu. Lelo Tata uwa Mumulu acikulanga iwe" (Mateo 16:17).

INSHILA IFYO YESU ACULILE

Kabili Yesu atendeke ukweba abasambi bakwe ifili no kumucitikila. 'Abebelokutila alingile ukucula ku fintu ifingi. Kabili atile intungulushi sha baFalise shili no kumukana. Bashimapepo na bakafundisha ba mafunde nabo bali no kumusuula. Ali no kwipaiwa kabili panuma ya nshiku shitatu ali no kubuka' (8:31).

Abalondolwele fyonse ifi bwino, te mu mapinda iyo. Akasendwa na bantu bakwe, abaYuda ne ntungulushi sha mafunde. Abengi bakabilikisha abati, "Mwipayeni!"

Petro alifulwa nganshi pali ifi. Tafwaile ukutetekela ukutila Shikulu wakwe ne Mfumu akasuulwa. Eco atile kuli Yesu "Ico cena teco we Mfumu! Awe iyoo, ico tekuti cikucitikile!" (Mateo 16:22).

Satana abomfeshe amashiwi ya kwa Petelo ukwesho ukukanya ubwite bwa kwa Yesu. Yesu atile kuli Petelo, "Kabiye uko we Satana we! Pantu imitontonkanishishe yobe teyakwa Lesa, yabuntunsefye!" (8:33). Satana ali nabika amashiwi mukana kwa kwa Petelo. Satana alabomfya inshila iiliyonse ukonaula amapange ya kwa Lesa aya kupususha abantu ku masambi yabo. Petelo taishibe amapange ya kwa Lesa pali Yesu ukucushiwa kabili no kufwa. Yesu alimwebele, "Imitontonkanishishe yobe ya buntunsefye."

INSHILA YA MUSALABA KU BAKONKA YESU

Elyo Yesu aita ibumba lya bantu. Alabeba ati, "Umuntu nga alefwaya ukulankonka, aleikaanya umwine, alesenda umusalaba wakwe, elyo alenkonka (8:34).

Yesu alibasokele ukutila onse uukonka wene alingile ukusenda umusalaba wakwe. Inshila ya musalaba ni nshila ya macushi. Umuntu onse alingile ukupekanya ukuleka umweo wakwe. Tulingile ukupekanya ukucito bufwayo bwa kwa Lesa mu myeo yesu. E cintu Petelo alingile ukucita.

Ukuba abakonka Yesu, Umusalaba Wakwe te cintufye ca golden a siliva pa kankubiti. Umusalaba cipilibula imfwaku mweo wesu uwa kale. Twikalila ukubombela Lesa. Tucitafye ifintu ifitemuna Lesa. Umusalaba upilibula ukufwa ku mweo wesu uwa kale, kabili no kusuminisha Umupashi Wamushilo ukulenga umweo wesu uupya.

Yesu alekele ubukata Bwakwe na maka kabili no kwisa pano isonde ngo mwana umunono ukwisa mukucita ifyo Tata elefwaya (Filipi 2:7-8). Eico nombamba apela abamukonka umweo uupya no bwite. Alekele fyonse ukufwaya no kupususha balya abaluba.

Yesu adefwaya abamukonka Bakwe ukubika Lesa pa ntanshi mu myeo yabo kabili no kubile Mbila Nsuma. "Pantu uyo onse uufwaya ukupususha umweo wakwe, akaulofya. Lelo uyo onse uulofya umweo wakwe pa mulandu wa ine na pa mulandu wa Mbila Nsuma, ena akaupususha (8:35). Pantu bonse abakonkele Yesu, calibasendelepo icintu cimo mu mweo wabo. Pantu abambi bambi ilelo, nabo kuti cabasendela umweo wabo. Bushe tuli abipekanya ukuleka fyonse ifyo tukwete pamulandu wa kwa Yesu, epo ciyene, ukwikala nankwe pen a pe? (1 Yoani 5:11-12.)

Yesu panuma atumine Mupashi Wamushilo ukwikala mu bamukonka. Umupashi Wamushilo alapela umutende, insansa ne subilo kabili na maka ya kucimfya ububi (Galatia 5:22, Efeso 6:10-20). AbenaKristu batetekela ukutika Lesa wesu aba muli butatu: Lesa Tata, Lesa Mwana na Lesa Mupashi Wamushilo.

UBUSOKE UKUFUMA KULI YESU

Yesu asokele abamukonka Bakwe ukutika te cintu cisuma ngo muntu anonka ifyuma fya pano isonde lelo no kulofya umweo wakwe (8:36). Bakalofya umweo wabo wa muyayaya kumulu. Atile ukuti takwaba icintu icikankala ukucila umweo wa muyayaya (8:37).

Panuma, Yesu alisoka balya abashaleka ukubembuka. Atile ukuti cikaba eyefilyako ku bashili abekala calo ba mu Turin a Sidoni. "Pali bulya bushiku bwakupingulwa, ubupingushi bwa pali Turi na Sidoni bukaba eyefilyako ukucila pali imwe (Mateo 11:20-22).

Yesu kabili alandile palwa kwisa Kwakwe Kwacibili. Yesu alaile ukubweluluka mu bucindami bwa kwa Wishi pamo na bamalaika bamushilo. Lintu Yesu akesa, takasumine balya abamusuula (Marko 8:38).



Landeni Pali ifi:

1. Bushe Yesu alangile uluse lwa musango shani ku bantu (8:2-3)?
2. Cinshi ico Yesu alombele abasambi ukumwafwa ku kubombe cisungusho (8:6-8)?
3. Cinshi calengele Yesu ukukwato bulanda (8:12, 17)? Bushe cinshi ico Yesu acitile nangula ukulanda (8:13, 18)?
4. Cinshi ico abasambi babapashenye ku bantu ba kwa Israeli ku nshita ya kwa Edekieli (8:18)?

5. Mepushonshi yabili eyo Yesu aipwishe pali wene (8:27–29)? Bushe ubwasuko bwenu ninshi?
6. Bushe bulayonshi tupokelela lilya twasenda umusalaba wesu pa kukonka Yesu? (8:34-35)
7. Bushe cinshi icacilapo pa fyuma? (8:36)
8. Bushe kuti twaipekanya shani pa Kwisa kwa kwa Yesu (8:38)?



Tontonkanyeni Pali ifi: Luse nshi (8:2, 3), icicetekelo (8:4, 5) no kuipelesha (8:6–8) uko tulekabila ukucito mulimo wa kwa Yesu ilelo? Bushe mwaba shani impofu na babulo kumfwa ku masambilisho ne fisungusho fya kwa Yesu (8:18-21)? Pepesheni ukuti mumfwe no kumona bwino ifyo Lesa alecita ilelo.

UKUSONDOLWELA

Ibuku lya kwa Marko litweba pa lwa Mbila Nsuma ya Shikulu wesu Yesu Kristu, Umwana wa kwa Lesa. Yesu asalile no kusambilisha abasambi ukukwate citetekelo muli Wene. Alibapekenye ukubomba ubupyungishi bwa kusambilisha ne fisungusho fya bundapishi no kukukulwa ku mipashi yakowela. Alibasambilishe icine ca kwa Tata wa Mumulu, Imfumu Lesa Mamilalo.

Yesu apele abasambi bakwe ifilangililo ifingi ifya Bufumu bwa kwa Lesa. Kasbili alibasokele aabantu bonse ukukana kana ubulayo bwa mweo wa muyayaya kumulu. Mulubali lumbi, alisokele abasambi bakwe ukulalya lyonse umukate wa mweo uuli Kristu Umwine.

[Marko Ulubali 1 icalembwa ca butatu mu 2018]



Ukubile Mbila Nsuma

Yesu aebele abasambi Bakwe ukusambilisha umuntu onse fyonse ifyo abasambilishe (Mateo 28:20). Bakashimikila bambi basambilisha fye imbila Nsuma ya kwa Yesu pa kwebafye abantu ukutula Lesa alitemwa abantu bonse no kutula akabapala kabili no kubapela ifintu ifisuma nga basala ukukonka Yesu. Yesu aishile mukulande cine icifuma kuli Lesa (Yoani 18:37). Lesa alishiba ukutula tulingile ukukandwa pamulandu wa membu shesu kabili no kutula tulingile ukulengwa abantungwa ku membu shesu. Yesu aishile mukusenda ukukandwa kwesu pa kufwa pa musalaba. Nga twapilibuka no kutetekela muli ici, elyo twingalekelelwa ku membu no kupokelelwa kuli Lesa. Elyo engatupela ububile bupya muli uno mweo ne subilo ku ntanshi. Lelo kukaba amacushi munshita imbi. Tulingile ukuipekanya ukusenda umusalaba wesu no kukonka Yesu (Marko 8:34). E Cebo ico tulingile ukusambilisha no shimikila. Uku kwitwa ukusabankanye Mbila Nsuma.

Published by:	Printed by:
	Typeset by: MissionAssist, UK
Lesá alisuminisha ifitabo ukucila na pe kana limo fya Manna ukulembwa mu fyalo ifi: Angola, Armenia, Benin, Bulgaria, Burkina Faso, Burundi, Cameroon, Cambodia, Chad, Congo Dem. Rep. (Kinshasa and Katanga), Congo Rep. (Brazzaville), Egypt, Equatorial Guinea, Ethiopia, Ghana, Guatemala, Haiti, India, Ivory Coast, Kenya, Kosovo, Liberia, Malawi, Mali, Mexico, Mongolia, Mozambique, Myanmar (Burma), Niger, Nigeria, Pakistan, Rwanda, Serbia, Sierra Leone, South Africa, Sudan, Swaziland, Tanzania, Togo, Uganda, Zambia na Zimbabwe	
Kabili na mu fitundu ifili 42 ukulundapo na Braille	
Contact us at: www.manna-publications.org.uk Affiliated to Avail , UK registered charity 1017386	

IMBILA NSUMA YA KWA MARKO: Amasambilisho ya kutendeka aya kwa Yesu

<ul style="list-style-type: none">• Ulubatisho lwa kwa Yesu.• Abasambi ba kwa Yesu• Ifisungusho fya kwa Yesu	<ul style="list-style-type: none">• Uluse lwa kwa Yesu• Imilumbe ya kwa Yesu• Ukukakulwa ukufuma ku Mipashi Yakowela
--	--

MULI ILI BUKU, Marko aletweba pa lwa nshiku sha kutendeka mu bupyungishi bwa kwa Yesu pano isonde. Litweba pa lwa masambilisho Yakwe no bundapishi Bwakwe. Litweba ifyo calola ukuba umusambi wa kwa Yesu. Lilatukoselesha ku cicetekelo cesu ukubomba umulimo Wakwe. Lilatupekanya ku bupyungishi bwa kwa Yesu ilelo. Iyi e mbila Nsuma ya kwa Shikulu wesu Yesu Kristu, Umwana wa kwa Lesa. Aishile ukulekelela imembu no kulenge cipya imyeo umuyayaya.

MANNA PUBLICATIONS ilapela ifitabo fya Cipingo ifyalembwa na ba Fred Morris. Imyaka iyingi ba fred, na bena myabo ba Lorna, balyenda muno calo ukusambilisha no kushimikila. Lintu babwelele ku njanda balembwele ifi fitabo ukutila fingabikwa mu mabuku no kulashitishiwa ukuli konse ukungafwaikwa amasambilisho ya BwinaKristu.

ICI ICITABO calembwa bwino-bwino pakwebati cingabelengwa ku muntu onse pano isonde icingalenga no muntu ukumfwikisha kabili no kulenga ici citabo ukwilulwa mu fitundu na fimbi. Cilapela isambilisho ku ntungulushi kabili na malembo ayalundwamo kuli balya abalesoma icipingo, bakafundisha kabili na kuli bashimapepo.

AYA MABUKU yakubomfya pa lwenu nangula pe bumba. Yakamisambilisha icine ca kwa Lesa. Yakamyafwilisha ukwishiba Umwana wa kwa Lesa, Yesu Kristu. Yakamyafwilisha ukulalanda pa lwa cicetekelo cenu muli Lesa. Yakasuminisha Mupashi Wamushilo wa kwa Lesa ukumitungulula ukukana ponena munshila iibi mu bumi. Yakamyeba ifyo mulingile ukwikala ubumi ubutemuna Lesa.

TULEPEPA ukutila mukwate umutende upya no bubile mu bumi lintu mulebelenga icipingo no kubomfya ifi fitabo.

Manna Publications

UBULONDOLOSHI BWA MASAMBILILU YA KUTENDEKA AYA MU CIPINGO

**'Ifya nkaama fya Bufumu bwa kwa Lesa fyalipeelwa kuli imwe'
(Marko 4:11)**